

Onze Vogels

59e jaargang no.8, augustus 1998

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

ssel

V L I E G E N D E

De Roodsnavel Wimpelstaart

Latijn: *Trochilus polytmus*

In een tweedelige serie wil ik u kennis laten maken met naar mijn mening een van de meest fantastisch gekleurde kolibries, de Wimpelstaartkolibrie. In het eerste deel zal ik u vertellen over de verspreiding, levenswijze, enz. en persoonlijke ontmoetingen die ik met deze vogel heb gehad tijdens mijn vakantie op Jamaica in 1994. In het tweede deel wil ik u vertellen over mijn persoonlijke ervaringen met deze vogelsoort in gevangenschap. Het is mij namelijk als eerste in Nederland gelukt om deze soort met succes te kweken, maar daarover later meer.

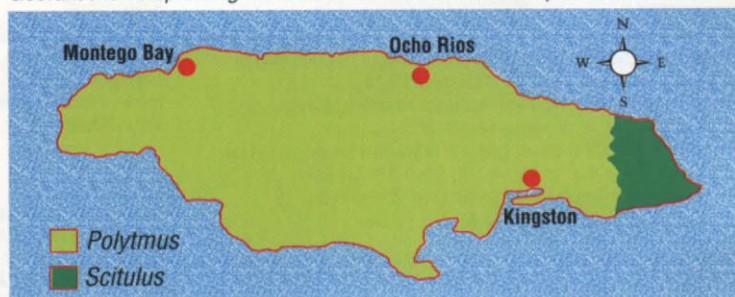

Verspreiding

Jamaica is met een oppervlakte van 11400 km² na Cuba en Hispaniola (Haïti en de Dominicaanse republiek) het derde eiland in grootte in het Caribisch gebied. De Wimpelstaartkolibrie is endemisch op Jamaica, dus deze soort komt alleen op het eiland Jamaica voor. Het is de nationale vogel en hij staat zelfs afgebeeld op postzegels en bankbiljetten.

We kunnen de Wimpelstaartkolibrie verdelen in twee groepen; De eerste soort is de roodsnavelige vorm (*Trochilus polytmus*). Deze komt in het hele subtropische gedeelte van het eiland voor, behalve in het tropische oostelijke gedeelte van Jamaica. De tweede soort is de zwartsnavelige vorm (*Trochilus scitulus*). Deze soort beperkt zich in versprei-

Geografische verspreiding van de beide *Trochilus*-soorten op Jamaica.

DIAMANTEN

Kolibrie of Jamaica Kolibrie

Engels: Western streamertail

dingsgebied alleen tot het tropische oostelijke gedeelte van het eiland. Hier valt ook de meeste neerslag.

De Wimpelstaartkolibrie wordt op Jamaica ook wel Doctorbird genoemd.

Verder komt op Jamaica nog een endemische kolibrie voor, de Jamaica mango (lat. *Anthracothorax mango*).

Ook wordt de kolibrie familie nog vertegenwoordigd door de op een na kleinste vogel ter wereld, de dwergkolibrie (*Mellisuga minima*). Behalve op Jamaica komt deze dwerg ook nog voor op Hispaniola (Haïti en de Dominicaanse republiek).

De Wimpelstaart is vooral in de Blue Mountains zeer talrijk. De jaartemperatuur schommelt hier tussen de 14° C en de 23° C. In het laagland en langs de kust komt hij wat minder talrijk voor. Als cultuurvolger is hij veelvuldig langs wegen, in tuinen en parken aan te treffen.

In feite kan men overal waar bloemen bloeien kolibries verwachten.

Uiterlijk

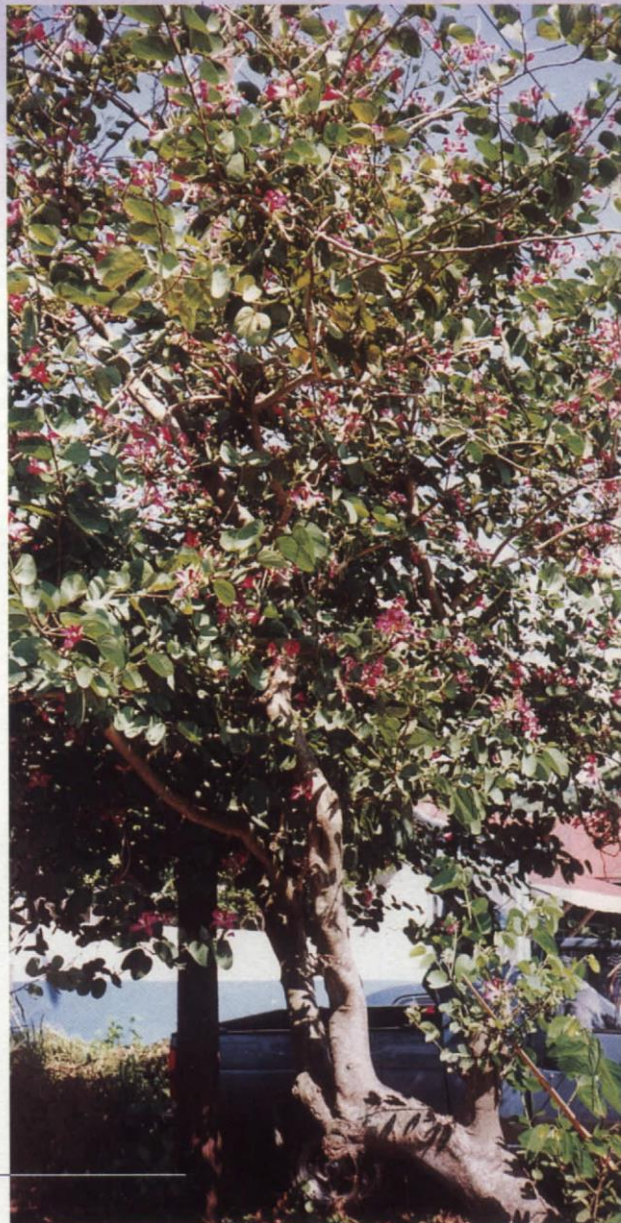
MAN: de snavel is rood met een kleine zwarte stip aan het uiteinde. De snavel van de vogel wordt intensiever van kleur naarmate de vogel ouder wordt. De kop en de nek zijn zwart. In de nek zitten verlengde veren die tijdens het baltsen, of bij territoriumtwisten opgezet kunnen worden. De gehele onderzijde is schitterend glanzend groen. De rug is ook glanzend groen, maar doffer dan de onderzijde. De staart en poten zijn zwart. De staart is voorzien van twee verlengde staartveren die zo'n 20 cm. lang zijn. In rusttoestand kruisen deze veren zich. Ook zijn deze verlengde staartveren voorzien van een karteling. Deze karteling geeft de Wimpelstaartkolibrie een heel karakteristiek geluid tijdens het vliegen.

POP: de snavel is aan de basis roze, de rest is zwart. De kop en de nek zijn grijsgroen. De rug is glanzend donkergroen, de buik wit. Op de flanken wordt het wit afgewisseld met groene strepen. De poten zijn zwart. De staart is donkerbruin tot zwart. De buitenste staartpennen zijn aan de onderzijde gedeeltelijk wit. De pop heeft geen verlengde staartveren.

Levenswijze

Zoals alle kolibries leeft ook de Wimpelstaartkolibrie solitair.

Mijn eerste kennismaking met de Wimpelstaartkolibrie was zo'n 25 km. oostelijk van Montego Bay. Hier bezocht ik het Greenwood Great House. Dit is een voormalig plantage huis dat open staat voor bezichtiging. De oprit

Orchideeënboom (Bauhinia variegata)

naar het huis was beplant met verschillende kleuren Bougainvillea's en andere bloeiende planten en het wemelde er van de Wimpelstaarten.

De mannetjes zijn altijd prominent aanwezig met hun luide roep en hun strijdlustig gedrag. Popjes zijn moeilijker te ontdekken, want zij leven wat meer teruggetrokken in de dichte begroeiing, om te ontsnappen aan de mannelijke agressie.

Het is een fantastisch gezicht om deze vogels elkaar te zien achtervolgen, om even later weer terug te keren en dan rustig voedsel te gaan zoeken, totdat er een nieuwe indringer uit het voedselterritorium verjaagd moet worden.

Tijdens mijn verdere verblijf in Jamaica kwam ik nog vaak oog in oog te staan met deze "vliegende diamanten". In sommige steden zoals Spanish Town en Ocho Rios zijn de wegen beplant met de orchideeënbom (Bauhinia variegata).

Deze bomen worden hoofdzakelijk bezocht door de Jamaica mango, maar ook door Wimpelstaarten. Ook Bananenplantages die in bloei staan zijn zeer in trek bij kolibries. Tijdens mijn bezoek aan de botanische tuin "Spring Gardens" in Christal Springs zag ik nog enkele vertegenwoordigers van de bananenfamilie, namelijk Heliconia's. Deze Heliconia's komen zeer wijd verspreid voor in de subtropische en tropische gebieden van Midden- en Zuid-Amerika. Dit soort bananengewas is ook leverancier van nectar. Heliconia's worden ook vaak in tuinen van hotels aangeplant, omdat ze fantastische bloemen krijgen.

Bananenplantage; als de bananentrossen volgroeid zijn, worden ze met plastic zakken omhuld, om te voorkomen dat insecten schade kunnen toebrengen aan de bananen.

330

De oprit naar het Greenwood Great House is schitterend beplant met verschillende kleuren Bougainvillea's en andere bloeiende planten.

Bougainvillea's bloeien niet alleen uitbundig, ze hebben ook nog zeer scherpe doorns, dus dit tropische klimgewas is niet alleen als nectarleverancier in trek bij kolibries, maar ook nog als toevluchtsoord bij onraad. Op de achtergrond ziet u de prachtig blauwe Caribische Zee.

Degene die het geduld kan opbrengen en die een beetje geluk heeft, zal ook rond deze fraaie bloemen kolibries kunnen zien, en ik kan u verzekeren dat dit een prachtig schouwspel is dat men niet zal vergeten.

Voortplanting

De broedtijd van de Wimpelstaartkolibrie valt van oktober tot maart.

Tijdens mijn verblijf in december '94 bezocht ik de "Shaw Park Garden"

even buiten Ocho Rios aan de noordkust. Hier vond ik een verlaten nest. Dit nest hing ongeveer 1,5 meter boven een grote vijver, als nestmateriaal worden allerlei zachte materialen gebruikt. Ik observeerde zelfs een pop die de meeldraden van een bloem gebruikte om haar nest binnenin te bekleeden. De buitenkant wordt meestal gecamoufleerd met stukjes blad, mos of takjes. Dit alles wordt bij elkaar gehouden door spinnenwebben die het popje door het nest weeft.

Er worden 2 eitjes gelegd, met een tussenpoos van een dag.

De pop broedt alleen en voedt ook de jongen alleen op. De broedtijd is 16-18 dagen. Na ongeveer 3 weken vliegen de jongen uit, en ze zijn na nog 2 weken zelfstandig.

Per seizoen zijn 3 broedsels mogelijk. Ongeveer 60% van de jongen vliegt uit en hiervan zullen er nog vele sterven voor ze volwassen zijn. Na een jaar zijn de jongen geslachtsrijp en zij kunnen dan zelf de volgende generatie Wimpelstaarten grootbrengen.

Tekst en foto's

Ger Derikx

tel: 077-4631698

Geraadpleegde literatuur

- Die Jamaica-kolibries, Karl L. Schumann
- Hummingbirds of the Caribbean, Esther en Robert Tyrrel

osel

De

Catharina parkiet nu ook in Cinnamon

Tekst en Foto's: L. Harleman

Wij kweken al ongeveer 15 jaar met de Catharinaparkiet. Alle mutanten die er tot nu toe van deze vogel bestaan hebben wij al eens gekweekt. Vijf jaar geleden had ik een koppel eigen kweek van deze vogels, split x split. Deze vogels stammen uit een lijn die ik al jaren bezit. Tot mijn verbazing zat er bij de eerste broed een jong tussen met bruine ogen. Jammer genoeg stierf het jong na een dag al. Dit herhaalde zich vele malen totdat ik 1995 eindelijk een 'bruin-oog' op stok kreeg. Dit bleek een cinnamon te zijn, nog niet perfect van kleur.

Van deze vogel heb ik jongen gekregen: twee mannen en drie poppen. Een man en twee poppen gingen vroeg dood. De over gebleven man heb ik aan zijn zus gepaard en tot mijn geluk kreeg ik in februari 1997 mijn tweede cinnamon en in mei een derde.

De vogel van februari zond ik in naar de WK in Zutphen en kreeg daar 90 punten. De vogel werd als lichtgroen cinnamon gekeurd.

Op de foto lijkt de tekening zwart te zijn, maar is in werkelijkheid chocolade bruin. Met deze nieuwe mutant hoop ik nieuwe kleuren op stok te krijgen en mocht mij dit lukken dan houd ik u op de hoogte.

GROTE INTERNATIONALE VOGELBEURS

in gebouw "De Schelft" te Noordwijkerhout.

Zaterdag 12 september 1998.

Volgende beurs op 23 januari en 11 september 1999
ruime parkeergelegenheid toegang f 2,50

Openingstijden van 9.00 tot 15.00 uur

Organisatie: PS-Holland en vv De Kolibri - Info: Leo Visser 071 - 57 67 548

Rhein-Ruhr-Lippe-Vogelbeurs

Zondag 27 sept. 1998 en 17 jan. 1999

9 - 14 uur Stadhal Dinslaken

Tel. 0049 2855-98000 of 93030

Europese insecteneters en de kweek ervan

Deel 1

We zijn lang jaloers geweest op de Belgen. Zij mochten immers nogal wat méér vogels houden (en er mee kweken) dan wij, in ons tamelijk over beschermde en over georganiseerde landje. Uitbreiding leek er niet erg in te zitten. Stelselmatig werden we afgescheept. Intussen zijn wij een stuk verder dan onze zuiderburen: zij hebben nu alle redenen om jaloers te zijn op ons. Wij mogen zowat alles en zij mogen bijna niets. Voorlopig althans.

Grofweg is het zo dat de vogels ingedeeld zijn in twee groepen: de eerste groep moet gefokt en geringd zijn; de tweede groep ook, maar daarvoor is bovendien een vergunning nodig. Wel zal voor beide groepen straks een tot in details bij te houden register verplicht zijn. Dat is op zich natuurlijk geen onredelijke eis. Het brengt wel wat werk met zich mee, maar dit alles weegt niet op tegen de nagenoeg onbeperkte uitbreiding van onze mogelijkheden. We hebben alle redenen om blij te zijn met dit onverwachte "geschenk", mogelijk gemaakt en min of meer afgedwongen door een uitspraak van het Europese hof: Beschermende maatregelen zijn niet van toepassing op gefokte vogels.

Echter, waar halen we nu snel al die gefokte, nu toegestane vogels vandaan?

Dit is de hamvraag. Natuurlijk komt er wel het een en ander boven water aan vogels die tot voor kort illegaal gehouden en gefokt werden. De "criminelen" die zich daar mee bezig hielden zijn nu heilige helden geworden, om wier gunst wij zullen moeten din-

gen. Evenwel is dit niet de enige mogelijkheid. In enkele andere landen was het langer mogelijk tal van vogels te houden die nu ook voor ons toegankelijk zijn. In Duitsland mogen al sinds lang nagenoeg alle vogels gehouden worden als er maar een "Haltegenehmigung" afgegeven is door de autoriteiten. In Groot-Brittannië mag men in principe elke vogel houden, als men maar kan aantonen dat die gefokt is uit legaal gehouden ouders. Voor een aantal vogels is bovendien een vergunning nodig, net als bij ons en bij de Duitsers. In Italië mag vrij veel en kan men vergunningen vrij eenvoudig krijgen. Men mag echter met geen enkele Europese vogel naar een tentoonstelling gaan, tenzij het een mutant is die in kleur afwijkt.

Een en ander biedt ons wel enige mogelijkheid. Het is niet uit te sluiten dat in de genoemde landen het besef doordringt dat in Nederland wel het een en ander te slijten is. Men zal dan allicht zijn inspanningen wat intensiveren om voldoende nakweek in de aanbieding te hebben. Kortom, over enkele jaren zal ook hier wel van alles te krijgen zijn, hoewel alle begin moeilijk is. Overigens is niet te verwachten dat plotseling iedereen wat insecteneters aanschafft, want de fok met deze dieren vergt een enorme investering in moeite en kennis en geld: het zal wel specialistenwerk blijven (of worden)! Niettemin kan men best eens te raden gaan, of zich aansluiten bij een

speciaalclub die zich jaren bezighoudt met het fokken van soortgelijke vogels uit verre landen. Het zou voorts niet gek zijn om eens te luisteren naar ervaren (buitenlandse) kwekers. Ikzelf heb het plan om met een aantal Britse liefhebbers van insecteneters eens enkele grondige gesprekken te voeren. Het ligt dan bovendien in mijn bedoeling de kennis die daar al is ook hier beschikbaar te stellen voor de lezers van ons onvolprezen maandblad.

Al geruime tijd heb ik contact met zulke lieden, zij het met iets andere ogen dan nu. Wel verbaasde ik mij altijd over wat er daar jaar in jaar uit gekweekt wordt. Ik noem enige voorbeelden zonder te beweren volledig te zijn!

Zo zijn er kwekers van witte kwikstaarten, rouwkwikstaarten, roodborsten, roodborsttapuiten, tapuiten (alleen de namen zijn al moeilijk), gekraagde en zwarte roodstaarten, nachtegalen, alpenkauwen, gele kwikstaarten, baardmanneltjes, veldleeuweriken, zwartkopjes, heggenmussen et cetera. Het zal inmiddels wel duidelijk zijn dat ik me vooral bezig ga houden met insecteneters: zaadeters zijn niet zo'n probleem, daar zullen we wel uitkomen.

De kennis is er dus wel, maar nog niet altijd op de juiste plaats. En daar wil ik dan wat aan gaan doen. Gelukkig is het inmiddels zo, dat het voedsel voor

Witte kwikstaart

Tapuit (man)

Roodborsttapuit (man)

deze dieren geen al te grote problemen oplevert. Alles wat we nodig hebben wordt al enige tijd commercieel gekweekt en desnoods per post opgestuurd. Soms zelfs wordt door de leverancier aan huis afgeleverd! Ik denk hierbij niet in de eerste plaats aan het gewone stapelvoedsel (hier kan insecten- en universeelvoer uitkomst brengen). Maar vooral aan voer dat tijdens de kweek in ruime mate en diversiteit aanwezig zal moeten zijn: (witte) meelwormen, buffalwormen (=larven van de graanschimelkever), wasmotlarven, tebo's (ik weet wel hoe ze er uit zien en dat ze nogal prijzig zijn, maar wat voor soort dieren het zijn is me nog onduidelijk), krekels in alle maten en treksprinkhanen. De sportvisserij heeft al jaren kwekers van regenwormen een prima kostwinning gegeven. De pieren zijn

doorgaans van uitstekende kwaliteit. Kortom: het voedsel is zeker niet het grootste probleem, hoewel een forse financiële adering niet te vermijden zal zijn. Zelf voedseldieren kweken kan ook, maar het is niet veel goedkoper en erg lastig. Ontsnapte diertjes in huis vormen al gauw een last!

Helaas heb ik zelf nog niet veel ervaring met het kweken van (kleine) insecteneters.

Wel heb ik met succes kauwen, eksters, Vlaamse gaaien, merels en lijsters gefokt. Zelfs ik heb ooit, enkele jaren geleden, met roodborsten gekweekt. Dit mocht toen natuurlijk niet maar het was best leuk.

Over de kweek van voedseldieren is al een en ander geschreven. Ik kweek tot ongenoegen van mijn wederhelft

huiskrekels. Dat kweken vindt voornamelijk in de winter plaats. Het verzamelen is dan heel gemakkelijk: propen kranten in een bak, de verwarming uit en de krekels zijn dan heel rustig. Ze gaan dan in de diepvries. 's Zomers kweek ik wel maar dan veel minder. De vogels moeten namelijk eerst levende krekels hebben voordat ze dode exemplaren accepteren. De rest van het levende voer koop ik alleen muizen voor de kraaiachtige vogels niet. Ook in Onze Vogels is het kweken van voedseldieren uitgebreid besproken. Men kan daar, als doehet-zelver, eventueel te raden gaan. Het hebben en voeren van mierenpoppen van de rode bosmier is inmiddels waarschijnlijk al niet meer toegestaan. Andere mieren zijn niet beschermd maar het verzamelen is nogal problematisch.

In de natuur is alles natuurlijk veel eenvoudiger. Als alles goed gaat loopt de voortplantingstijd van de vogels synchroon met die van de voedseldieren. Dus als er jonge mezen zijn, zijn er bladluizen en later kleine, nog kale rupsen. Uitgevlogen jongen hebben ook het juiste voedsel in voldoende mate ter beschikking. Gaat het eens een keer mis, dan is dat geen ramp. Dan wordt er wel een nieuw nest nakomelingen geproduceerd, of, zoals wijzelf ook wel zeggen: "Volgend Jaar beter". Op de details van de kweek met deze vogels kom ik dus nog uitgebreid terug!

Tekst en Foto's:
Peter Otten

Roodborst

Zebravinken

De kleurslag BLEEKWANG GRIJS

Tekst en foto's: Berend Bosch

DE CONCEPT STANDAARD

DE MAN, TEKENING:

Oogstreep, snavelstreep, borststreep en zebrotekening, flank ter hoogte van de stuit, en de donkere blokken van de bovenstaartdekveren:

Zwart

Tussen oog en snavelstreep:

Wit

Wangvlek:

Licht oranje

Flanktekening:

Licht oranjebruin met ronde witte stippen

DE MAN, KLEUR:

Kop en nek:

Grijs, kop iets gehamerd.

Rug- en vleugeldek:

Grijs, nauwelijks afwijkend van de kop. Vleugeldek egaal van kleur. De vleugelpennen mogen iets lichter grijs gezoomd zijn. De grijze rugdekkleur mag iets lichter zijn als bij de grijze kleurslag.

Stuit en onderlijf:

Crème-wit.

Staartpennen:

Donkergrijs.

DE MAN, OGEN EN HOORNDLEN:

Snavel:

Koraalrood, de pop iets lichter als de man.

Poten en nagels:

Oranjerood.

Ogen:

Donker een lichtere kleur is toegestaan.

Positief vallen tijdens de keuring op

Bij de man

- Een voldoende donker gekleurde grijze kop.
- Een voldoende diep gekleurd egaal grijs rugdek.
- Mooie licht oranje wangkleur en licht oranjebruine flankkleur.
- Scherpe afscheiding van de wang- en flanktekening.
- Goed geproportioneerde*) en strakke**) zwarte tekeningonderdelen.

*) Hoewel dit geen specifieke kenmerken van de bleekwang grijze kleurslag zijn draagt het, indien optimaal aanwezig, duidelijk bij tot de schoonheid van kleurslag.

Negatief vallen tijdens de keuring op

Bij de man

- Een lichte rugdekkleur welke een bleke of fletse indruk geeft.
- Een bruine waas in het rug- en vleugeldek wat een grauwe kleur veroorzaakt.
- Een vlekkerige kleur van het rug- en vleugeldek.
- Een te lichte wang en flankkleur.
- Een grijze kleur in de wangvlek.
- Een niet scherpe afscheiding van de wangvlek.
- Witte stippen in de flank welke niet rond zijn en vaag van kleur.')
- Witte omzoming en witte punten aan de vleugelpennen.
- Rafelige*) en slecht geproportioneerde*) of onvoldoende doorgekleurde zwarte tekeningdelen.
- Het wit tussen oog- en snavelstreep wat te ver naar boven door loopt.')
- Zebratekening welke niet volledig doorloopt tot aan de ondersnavel.')
- Zebratekening welke doorloopt onder wangvlek en soms zelfs boven het oog.')

*) Hoewel betreffende kenmerken geen specifieke afwijkingen voor de bleekwang grijze kleurslag zijn, wordt hierdoor wel afbreuk gedaan aan de kwaliteit van de kleurslag.

De vererving

De vererving van de bleekwang mutatie is autosomaal en dominant.

formule voor een bleekwang grijze man, xb+ // xb+, B/B+

formule voor een bleekwang grijze

pop, xb+ // y, B/B+

b+ voor de wildallele van de eumelanine oxydatiefactor.

B voor de bleekwangfactor.

1-0 Bleekwang grijze

Deze dia toont een bleekwang grijze man welke wat betreft kleurdiepte van wang en flank redelijk voldoet dan de concept standaard. Duidelijke is ook de creme-witte buikkleur zichtbaar welke iets aan de donkere kant is. Het contrast tussen flank- en buikkleur blijft hierdoor beperkt. De oogstreep is aan de wangzijde niet geheel strak, een bij deze kleurslag vrij snel voorkomende afwijking. In de kleine vleugelpennen is een witte punt aan het uiteinde te zien dit moet men proberen te voorkomen. De snavel is ruw en zal tijdens een keuring opgemerkt en bestraft worden.

Het bestaan van dubbelfactorige bleekwangen nog het optreden van de let-haalfactor bij een dubbelfactorige bleekwang is momenteel aangetoond. Een bleekwang grijze pop is uiterlijk gelijk aan een grijze pop zie voor een verklaring hieronder.

De geschiedenis

Het is midden jaren tachtig als de heer De Vries uit Leeuwarden op een vogelmarkt een grijze zebra-vink aantreft met lichtere wangen en flanken dan dat van een normale grijze zebra-vink zou mogen worden verwacht. Betreffende vogel werd aangeschaft en al direct blijkt, door de eerste kweekresultaten, dat het hier een echte mutatie betreft. De F1 generatie laat mannelijke exemplaren zien welke gelijk aan de vader zijn. Aange-trokken door alles wat nieuw is komt al snel een "bleekwang grijze" in het bezit van Pieter van der Hooven uit Zwolle. Na enig experimenteren blijken twee zaken aan de orde. De eerste man waar Pieter van der Hooven de beschikking over krijgt blijkt split voor bleekrug. Gezien de werking van de bleekwang mutatie en de variatiebreedte welke de bleekrug mutatie toont t.a.v. de wangkleur richt de kweek van Pieter van der Hooven zich op het uit sluiten van de bleekrug factor. Wat na enige tijd ook lukt. Daarnaast valt het op dat er geen poppen worden geboren welke als phenotype (uiterlijk) de bleekwang mutatie

tonen maar gezien de werkingssfeer van de bleekwang factor is dit ook niet te verwachten. Wel wordt vastgesteld dat 50% van de poppen, volledig overeenkomstig de wetmatigheid van een dominant verervende mutatie, als genotype bleekwang grijze zijn. Indien deze uiterlijk niet te herkennen poppen aan een grijze man worden gepaard bestaat de F1 generatie mannen voor 50% uit bleekwang grijze. De daarop volgende jaren blijft voor deze mutatie maar een zeer beperkte belangstelling, wel worden regelmatig enkele mannen verkocht maar van een vasthoudende groep van kwekers is geen sprake. Regelmatig verschijnen bij zebra-vinkkwekers bleekwang vogels in de kweek. Steeds weer blijkt in de voorouders echter verwantschap met de eerder genoemde bleekwang grijze.

Door Pieter van der Hooven worden een aantal mutatie combinaties met de bleekwang factor gekweekt. Daarnaast worden ieder jaar weer enkele bleekwang grijze gekweekt om er voor te zorgen dat de mutatie niet verloren gaat. Onderdeel van de landelijke technische dag 1997 van de NZC is een korte inventarisatie met betrekking tot de bleekwangmutatie. Het doel van deze inventarisatie is vast te stellen of een eerste stap aan de orde dient te zijn welke tot erkenning en daarmee opnemen in de standaard moet leiden. Uiteindelijk is besloten de ontwikkeling van de bleek-

wangmutatie te begeleiden door een voorlopige keur- en kweekaanwijzing. Het onderliggende document geeft deze keur- en kweekaanwijzing op schrift weer.

DE VEDERSTRUCTUUR

De gevolgen op de phaeomelanine tekeningveervelden

Het betreft hier de wangvlek en flanktekening. Op deze onderdelen heeft de bleekwang mutatie waarschijnlijk de meeste invloed. Bij de wildkleur (lees grijs) treft men in zowel de baarden als haakjes van deze bevedering een grote hoeveelheid phaeomelanine aan. De kleur welke wij waarnemen is diep oranjebruin voor de wangvlek en kastanjebruin voor de flank. Als gevolg van de bleekwangmutatie neemt de hoeveelheid phaeomelanine korrels af. Bij een matig werkende bleekwangfactor blijft de deze reductie beperkt tot de toppen van de baarden, de haakjes blijven gevuld met phaeomelanine korrels. Wanneer de bleekwangfactor sterker werkt neemt ook de reductie van phaeomelanine in de basis van de baard toe om

vervolgens ook het aantal korrels in de basis van de haakjes te reduceren. De bleekwangfactor heeft een grote variatiebreedte in geval van een optimaal werkende bleekwangfactor zal met name in de wangvlek het phaeomeelanine bijna volledig zijn gereduceerd, hiervoor in de plaats worden in de toppen van de haakjes eumelanine staafjes afgezet wat we waarnemen overeenkomstig de grijze lichaamskleur.

De gevolgen op de eumelanine tekeningveervelden

Onder de eumelanine tekening wordt de snavelstreep, oogstreep, zebra-tekening, borstband, broektekening en donkere blokken van de bovenstaartdekveren verstaan. De bleekwangmutatie heeft op deze tekening voor zover nu bekend geen invloed. Wel is waargenomen dat wanneer niet zorgvuldig wordt geselecteerd op een prominente borstband de omvang van de borstband minder wordt. Dit aspect is echter ook bij zebravinken welke niet in bezit zijn van de bleekwangfactor aan de orde en hoeft aldus geen mutatie kenmerk te zijn.

De gevolgen op het phaeomelanine bezit in de kleurveervelden

In de buik- en aarsbevedering heeft de bleekwangmutatie de eigenschap een grotere hoeveelheid phaeomelanine af te zetten. In de rugdekbevedering is tot nu toe geen afwijking van de hoeveelheid phaeomelanine waargenomen.

De gevolgen op het eumelanine bezit in de kleurveervelden

In een aantal gevallen is vastgesteld dat het rugdek van de bleekwang grijs een zeer beperkte reductie van eumelanine heeft plaatsgevonden de reductie is in deze gevallen waar te nemen als een minimaal lichtere rugdekkleur.

Dimorfismische kenmerken versus de bleekwangmutatie

De bleekwangmutatie grijpt hoofdzakelijk aan op de mannelijke kenmerken van de zebravink. Een uitgekleurde bleekwang grijze pop is dan ook niet als zodanig te herkennen. Soms lijkt het dat bleekwangen in het nest geen phaeomelanine in de donsbevedering tonen terwijl de niet bleekwangen in het nest

1-0 Bleekwang grijs.

De wangkleur van deze vogel is iets lichter als bij de vorige man. Wat opvalt is een sterk in omvang gereduceerde borststreep als hier niet opgelet wordt sluipst deze fout snel in de kweekstam en is er dan maar moeilijk weer uit te kweken.

1-0 Bleekwang bruin.

In de wang van deze bleekwang bruine man werkt de bleekwang factor bijna maximaal het gevolg is een bijna volledig opgebleekte wang. Dit is een te ver doorgevoerde reductie. Tevens blijkt dat de kleur van de flank niet zover is gereduceerd als de wang. Dit komt volledig overeen met een inventarisatie welke is gehouden tijdens de laatste NZC-show in Veenendaal en waarbij is komen vast te staan dat de mate van phaeomelanine concentratie in wang- en flankbevedering onafhankelijk van elkaar is. Bij deze bleekwang bruine is de oogstreep erg iel van omvang.

1-0 Bleekwang bruin.

Dezelfde bleekwang bruine man. Bij deze vogel blijkt de borststreep bijna volledig te zijn gereduceerd. Hier dient men zeer streng op te selecteren, het is beter deze vogel voor de kweek uit te sluiten.

1-0 Bleekwang masker grijs.

Zoals in het artikel beschreven een combinatie welke eigenlijk niet aan de eisen van een mutatie combinatie voldoet. De kleur is nauwelijks herkenbaar en zal dan ook door veel kwekers gezien worden als een zeer slechte masker grijs. Het is beter de bleekwang mutatie niet met de masker mutatie te combineren.

dit phaeomelanine in de donsbevedering wel tonen. Deze eigenschap is echter nog onvoldoende gecontroleerd om als kenmerk voor de mutatie te worden aangegeven.

De besluitvorming richting erkenning van de bleekwang mutatie

Tijdens bovengenoemde technische dag werd door de NZC besloten dat het bestaan van de bleekwangmutatie onomstreden is. Het opnemen in de standaard is echter nu nog niet aan de orde. Wel is het goed door het samenstellen van een concept standaard keurmeesters en liefhebbers een richting voor de verdere ontwikkeling van de bleekwangmutatie te geven. Vastgesteld is uit te gaan van een matig werkende bleekwangfactor zodat zowel wang als flank duidelijke in kleur en contouren herkenbaar blijven. Daarnaast is besloten een crème kleurige buik acceptabel te vinden.

Een eerste aanzet tot een standaard omschrijving

De standaard geeft alleen een omschrijving voor de man, de bleekwang pop is niet als zodanig te herkennen en is daarom niet opgenomen in de conceptstandaard.

De kweek

In eerste instantie zal de kring kwekers welke interesse tonen voor de bleek-

wangmutatie beperkt blijven. De mutatie spreekt niet zo aan als bijvoorbeeld de oranjeborst- of zwartwangmutatie, daarvoor zijn de veranderingen welke door de mutatie worden veroorzaakt te gering. Het is dan ook goed om binnen de kleine kring geïnteresseerde kwekers de mutatie in de grijze kleurslag zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Zoals bij het ontstaan van iedere mutatie is het van belang in eerste instantie er voor de te zorgen dat de fysieke eigenschappen van goede kwaliteit zijn. Dit wil zeggen dat de grijze pop welke gebruikt gaat worden van prima formaat en model dient te zijn. Pas als de bleekwang grijs een prima fysiek ogende vogel is, zal deze acceptatie ondervinden. Het volgende aspect waarmee rekening gehouden moet worden is de oogstreep en de borststreep. Beide onderdelen zullen van prima gehalte moeten zijn. Gebreken is, zoals reeds eerder genoemd, dat juist de borststreep de neiging heeft te reduceren van omvang. De gebruikte grijze pop dient dan ook afkomstig te zijn uit een stam waarvan de mannelijke exemplaren een volwaardige borststreep tonen. De oogstreep van de grijze pop dient van goede breedte te zijn. Gezien de conceptstandaard wordt uitgegaan van een matig werkende bleekwang factor en wordt als gevolg daarvan de wang- en flankkleur als respectievelijk licht oranje en licht oranje bruin om-

schreven, doen we er goed aan de gebruikte grijze poppen uit een stam te selecteren waarvan de mannelijke exemplaren een prima kleurdiepte van wang en flank tonen. Wanneer bedoelde mannen grauwe of een minder diepe wangen flankkleur bezitten zal dit euvel ook bij de te kweken bleekwang grijze zich voordoen. Samen met de variatiebreedte van de bleekwang factor zal dit het verschil in wang en flankkleur bij de bleekwang grijze doen toenemen.

Tot slot is de kleur van de gebruikte grijze pop van belang. Het rugdek van de bleekwang grijs dient overeenkomstig de grijze kleurslag te zijn. De kleur van de buik mag crème-wit zijn dit wil zeggen dat de selecteerde grijze pop wel een goede grijze rugdekkleur dient te bezitten maar mag in de buik enig phaeomelanine (crème kleur) zichtbaar zijn. Wanneer naast deze kweekselectie ook aandacht besteed wordt aan andere secundaire kenmerken van de kleurslag (zie hiervoor het item "Negatief vallen tijdens de keuring op" en "Onze Vogels 1996 blz 69") zal binnen enkele generaties een voor deze mutatie aansprekende kwaliteit ontstaan.

In de toekomst zijn er een beperkt aantal mutatiecombinaties mogelijk met de bleekwangfactor waarbij van een duidelijke aanwinst voor de zebra vinksport te spreken valt. In het onderstaande over-

zicht zijn deze (on)mogelijkheden aan-gegeven.

Bleekwang in combinatie met grijs:
Dit is voorlopig de meest gewenste kleurslag. Het is aan te raden te probe- ren de mutatie in deze kleurslag tot volle wasdom te laten komen.

Bleekwang in combinatie met bruin:
Gezien de bleekwang mutatie in de buikbevedering de neiging heeft extra phaeomelanine af te zetten is er voor de experimentele kweker hier een mogelijk- heid om deze eigenschap in optimale expressie te tonen.

Bleekwang in combinatie met bleek- rug:
Deze combinatie is als minder gewenst aan te merken, de bleekwang eigen- schappen doen afbreuk aan de eigen- schappen van de bleekrug. De wang en flank zullen in deze combinatie erg flets van kleur zijn.

Bleekwang in combinatie met masker:
Deze combinatie is als minder gewenst aan te merken, de bleekwang eigen- schappen doen afbreuk aan de eigen- schappen van de masker. De wang en flank zullen in deze combinatie erg flets van kleur zijn.

Bleekwang in combinatie met agaat.
Op termijn experimenteel mogelijk, het lijkt echter beter eerst beide mutaties volledig te laten ontwikkelen.

Bleekwang in combinatie met pastel:
Niet echt gewenst, qua fenotype is ech- ter een pastel welke te donkere wangen en flanken toont te verbeteren. Beter is dit normaal middels selectie te doen.

Bleekwang in combinatie met geelsnavel:
Op termijn mogelijk, maar zal waar- schijnlijk niet erg aanspreken.

Als experiment kan onderzocht worden of de gele snavelkleur door de lichtere wangkleur als gevolg van de bleekwang factor meer contrast toont.

Bleekwang in combinatie met kuif:
Op termijn mogelijk, maar zal waar- schijnlijk wat minder aanspreken.

Bleekwang in combinatie met zwarborst:
Waarschijnlijk de enige combinatie wel- ke echt tot de verbeelding zal spreken. De uitvloeiende lichter gekleurde wang kan fraai zijn.

Bleekwang in combinatie met witborst:
Deze combinatie is als minder gewenst aan te merken, de bleekwang eigen- schappen doen afbreuk aan de eigen- schappen van de witborst. De wang en flank zullen in deze combinatie erg flets van kleur zijn.

Bleekwang in combinatie met isabel:
Deze combinatie is als minder gewenst aan te merken de bleekwang eigen- schappen doen afbreuk aan de eigen- schappen van de isabel. De wang en flank zullen in deze combinatie erg flets van kleur zijn.

Bleekwang in combinatie met wang:
Een mogelijkheid voor de experimentele kweker, waarschijnlijk is qua fenotype een mooie wangkleur op de wang grijs aan te brengen. De flank zal dan veelal te licht zijn. Als combinatie kleurslag is er waarschijnlijk onvoldoende herken- ning.

Bleekwang in combinatie met wit:
Onnodig, de wit mutatie zal de wangfac- tor maskeren waardoor een witte vogel het resultaat is.

Bleekwang in combinatie met bont:
Deze combinatie zal niet worden ge- vraagd, de bleekwangmutatie is een melanine reducerende faktor.

Bleekwang in combinatie met zwart- wang:
Een kweekproef is aan te bevelen. Niet duidelijk is wat de gevolgen van de bleekwangfaktor op de zwartwangfaktor zijn.

Er zijn twee mogelijkheden denkbaar. Ten eerste: De bleekwang mutatie laat het eumelanine ongemoeid waardoor een bleekwang zwartwang uiterlijk over- eenkomt met een zwartwang. De twee- de mogelijkheid is dat de bleekwang mutatie eerder aangrijpt in het proces van pigment afzetten in de veer dan dat de zwartwang factor dit doet. Het gevolg zou een grijze wangkleur zijn, maar ge- zien de oogstreep bij de bleekwang niet wordt gereduceerd in kleur zal deze tweede optie zeer onwaarschijnlijk zijn.

Bleekwang in combinatie met oranje- borst:
Op termijn is deze combinatie experi- menteel te kweken, het is echter eerst van belang zowel de oranjeborst als bleekwangfaktor verder te ontwikkelen.

Bleekwang in combinatie met black- face:
Op termijn is deze combinatie mogelijk en goed herkenbaar als combinatie.

Bleekwang in combinatie met eumo (voorheen donkerbuik.)
Een mogelijkheid voor de experimentele kweker, waarschijnlijk is qua fenotype een mooie wangkleur op de eumo aan te brengen. De flank zal dan veelal te licht zijn. Als combinatie kleurslag is er waarschijnlijk onvoldoende herkenning.

Bleekwang in combinatie met de mu- tatiecombinatie bleekrug pastel.
Waarschijnlijk is qua fenotype een goe- de bleekrugpastel te kweken. Kweek moet echter uitwijzen of de wangvlek geen grijze waas zal gaan tonen.

Standaardeisen van de NBvV

Vogelverenigingen.

De tentoonstellingstijd nadert. Het is nu weer tijd de standaardeisen van de diverse vogel- soorten aan te passen.

Standaardeisen kleurkanaries f 25,00
Standaardeisen kleurkanaries met multimap f 30,00

En ook **3 standaardeisen** in één aktie:

Standaardeisen **Europese Cultuurvogels** f 22,50
Standaardeisen **Gouldamadines** f 15,00
Standaardeisen **Lachduiven** f 12,50

Nu voor **speciale 3 in één prijs** f 40,00 (onder vermelding van standaardpakket 3)

Over Kanaries gesproken

ZANG • KLEUR • POSTUUR

Problemen en hulpverleners

Een goede kennis kweekt al jaren verschillende soorten vogels in diverse kleurslagen. Jaar na jaar heb ik mogen vaststellen dat hij daarin zeer succesvol was, dit seizoen liep het anders.

Recent informeerde ik naar het verloop van het kweekseizoen. "Treurig was het", zo vertelde hij me. Slechts veertien jonge vogels was het resultaat. Dat was in voorgaande jaren steeds anders geweest: genoemd resultaat was ruim honderd jongen minder. De oorzaak was hem bekend waarop mijn antwoord was, dat er dan natuurlijk altijd wat aan te doen moet zijn.

De oorzaak wegnemen bleek toch niet zo gemakkelijk: het betrof namelijk rode bloedmijten. Jaarlijks nam hij maatregelen om juist dit te voorkomen, ook vóór dit kweekseizoen was dit gebeurd. Toch hadden de vernietigende mijten hun werk gedaan met als resultaat dat meer dan honderd jonge vogels dood gingen. Hoe kon deze ramp plaats vinden? Toen kwam het verhaal.

Een kennis was ziek geworden en vroeg, of de inmiddels gedupeerde kweker zijn vogels kon verzorgen. Natuurlijk werd dat geregeld. Daar aangekomen zag hij niets verdachts, alleen grote houten bakken met ongevoelig veel zaad daarin, grotendeels goede zaden en zo te zien was er van vervuiling geen sprake.

Spoedig werd besloten de zaadbakken in een paar emmers te ledigen, deze mee naar huis te nemen en de zaadschoner het zuiverende werk laten doen.

Maar.... die zaadschoner stond niet zomaar bij hem thuis, maar **in zijn eigen vogelkooi**. Dus u begrijpt hoe zeer waarschijnlijk het probleem ontstaan is.

Het is bekend dat rode bloedmijten alleen bij duisternis de vogels een bezoek brengen om zich daarna, als ze zich met bloed hebben volgezogen, weer in hun schuilplaats terug te trekken. Die schuilplaatsen zijn vooral naden en kieren van de vogelhokken, en

bij genoemde zaadbakken ontbrak het niet aan naden en kieren.

Het is dus zeker niet uitgesloten dat tijdens het overhevelen van de zaden, eieren en mogelijk larven van de rode bloedmijten tegelijk met de zaden zijn meegekomen.

Toen de mijten ontdekt werden was het probleem niet meteen te stoppen. In de met vogels bevolkte, zelfgemaakte kooien met eveneens veel kieren en naden zijn afdoende maatregelen nauwelijks van het een op het andere moment te nemen.

Ook was er duidelijk conditieverlies opgetreden bij de broedparen en ook dit was hem voor het ontdekken van het probleem niet opgevallen.

De tijdelijk door ziekte uitgeschakelde kweker had eerder noodgedwongen besloten, één seizoen geen werk van de kweek te maken. Uiteraard zou dat daar in dit geval ook niet gelukt zijn.

De kweker die de helpende hand bood, was met hoge verwachtingen gestart maar door even niet goed na te denken en meteen de helpende hand te bieden, kwam er van zijn eigen kweek niets terecht.

Natuurlijk zijn er goede bestrijdingsmiddelen in de handel om zo'n probleem meteen aan te pakken maar door eigen onverstandig handelen is een mislukt kweekseizoen niet meer terug te draaien. Bovendien zijn het niet uitsluitend de werkzaamheden die zoiets met zich meebrengen maar ook moet men met de meeste bestrijdingsmiddelen de vogels uit het verblijf verwijderen en tijdelijk elders onderbrengen. Dat lijkt voor bepaalde liefhebbers misschien geen probleem maar dat geldt niet voor iedereen.

Het in aanvang succesvolle kweekseizoen eindigde in een totale mislukking.

Op het artikel "Hoe bestaat het", te lezen in Onze Vogels december 1996, dat eveneens handelde over rode bloedmijten (in dat geval in gloednieuwe kooien), ontving ik verschillende reacties. Zo verzekerde mij een liefhebber dat rode bloedmijten over het algemeen veel meer in nieuwe zelfgemaakte kooien voorkomen dan in al langer in gebruik zijnde kooien. De reden daarvoor zou volgens zijn overtuiging

zijn, dat het materiaal van de oudere en dus al veel langer gebruikte kooien, door jaarlijkse reiniging-, bestrijdings- en ontsmettingswerkzaamheden, zoveel werkzame stoffen van dit alles zou hebben opgenomen dat ongedierte als rode bloedmijten, zich daarin niet meer zouden kunnen handhaven. Uiteraard is dat niet uitgesloten.

Vanuit Sassenheim reageerde op datzelfde artikel de heer van Houwelingen. Zijn mening is, dat eitjes van rode bloedmijten zich tussen de schubben op de pootjes van onze vogels bevinden en zodoende met de vogels mee kunnen verhuizen. De pootjes wassen met spiritus zou volgens hem een oplossing zijn. Bovendien bewerkt hij zitstokken ed. met aglucon wat werkzame stoffen zou bevatten die je vrijhouden van genoemde parasieten. Als je zo'n middel gebruikt, handel dan altijd volgens de gebruiksvorschriften.

De behandeling met spiritus komt mij niet onbekend voor, vogels met grove schubben op de poten behandel ik daar al jaren mee. Ook op kalkpootjes werkt het meestal goed: schubben weken snel en laten zich dan makkelijk verwijderen.

De pootjes zijn dan bovendien gezuiverd door de alcohol die spiritus in grote delen bevat

Uit dit artikel zult u duidelijk zijn geworden dat hulpverlening niet altijd geheel zonder gevaar is. Dus **alert** blijven.

Ad van Eck

De Scotch Fancy

Historie

De eerste ontwikkeling van dit ras kan gezocht worden aan de Westkust van Schotland.

Reeds voor 1820 werden deze vogels gekweekt rond het Schotse havenplaatsje Girvan, ten zuiden van Glasgow. Waarschijnlijk werd uit België door zeelieden de Belgische Bultkanarie naar dit havenplaatsje gebracht. Vanuit onder andere de Belgische Bultkanarie werd dit ras ontwikkeld.

Vermoedelijk is daarbij ook gebruik gemaakt van de Yorkshire of Lancashire. De vogels werden toen "The Girvans" genoemd, maar de kwekers rond Glasgow gaven aan de vogel een eigen naam, namelijk de Glasgow Fancy of de Glasgow Don. De vogel werd enorm populair en in diverse regio's werden veel kwekers aangetroffen die echter onderling nogal van mening verschilden over hoe de vogel eruit moest zien. Men ging allerlei kweekrichtingen op. Verdoorgevoerde kweek met de Belgische Bult maar ook kruisingen met de Hollandse kanarie werden toegepast. Op een bepaald moment waren er wel negen verschillende types in omloop.

Door de geweldige belangstelling in diverse regio's in Schotland en Engeland hield de naam Glasgow Don geen stand meer en werden de vogels vanaf 1890 **Scotch Fancy** genoemd.

Hiermee werd dan nog aangegeven dat de vogel in Schotland was ontwikkeld. Door de grote verscheidenheid in types liep de belangstelling voor het ras erg terug. De kwekers wisten op het laatst niet meer waar ze aan toe waren. Daar kwam dan nog de problematiek van twee wereldoorlogen bij en op een gegeven moment dreigde dan ook de Scotch Fancy uit te sterven. Slechts enkele kwekers wisten dit te voorkomen.

Het ras kreeg weer meer liefhebbers toen in 1970 de "Old Varieties Association" werd opgericht. Tijdens een congres op 4 december 1971 werd een standaard voor de Scotch Fancy

aangenomen. De standaard was geënt op de oude Glasgow Don. Vanuit de richtlijnen in deze standaard was door vele liefhebbers selectief gekweekt en was dit ras in diverse landen weer een ingeburgerde en populaire vogel geworden.

Beschrijving

De Scotch Fancy is een houding-vogel met een werkhouding die een halve maanvormige lijn veroorzaakt. Deze lijn vertrekt vanaf de kop, over de nek naar de rug en zet zich door tot het uiteinde van de staart. De kop en gedeelte van de nek, maar ook het uiteinde van de staart bevinden zich dan voor de zitstok. Deze houding kan niet langdurig worden aangenomen. Daarnaast eist het aannemen nogal wat training.

De kopvorm is klein en ovaal. De hals en nek zijn lang en slank. De schouders zijn smal en goed afgerond. Tussen de beide schouders mag geen inzinking aanwezig zijn. Het lichaam is lang, slank en wat cilindervormig. De vleugels zijn in verhouding lang en liggen goed aangesloten op het lichaam. Tijdens het aannemen van de werkhouding zullen de vleugels niet op de staart kunnen rusten en zal daar enige tussenruimte ontstaan. De staart zelf is ook lang en smal en loopt in één lijn door vanuit de rug. De pootjes zijn lang en licht gebogen waarbij het bovenbeen iets zichtbaar is. De geadviseerde ringmaat is 2,9 millimeter.

De grootte is minimaal 17 centimeter. De grootte vereist van de kweker veel aandacht. Het ras heeft de neiging

snel te klein te worden waardoor er nauwelijks enige onderscheid ontstaat met een te grote Japan Hoso. Vogels die de neiging hebben kleiner te worden dan 17 centimeter moeten voor een verdere kweek niet worden gebruikt.

De bevedering moet glad en goed aansluitend zijn.

Tijdens het aannemen van de werkhouding kan het voorkomen dat de borstbevedering over elkaar schuift. Dit is toegestaan.

Borstfrisering is niet toegestaan. In de bevedering zijn alle kleuren toegestaan behalve rood.

Keurtechnische aspecten

Internationaal wordt de Scotch Fancy in onderstaande rubrieken beoordeeld:

Houding	25 punten
Vorm	20 punten
Schouders en rug	20 punten
Kop en hals	10 punten
Grootte	10 punten
Staart	5 punten
Conditie en bevedering	10 punten
Totaal	100 punten

De Scotch Fancy wordt tentoongesteld in een koepelkooi of de open postuurkanariekooi met twee zitstokken. De dikte van de zitstokken is 12 millimeter, de onderlinge afstand van de zitstokken is 12 centimeter.

Uit: Kanaries Handboek voor het houden en kweken van zang-, kleur- en postuurkanaries van H. K. van der Wal.

B.v.B. ISOLATIEPANELEN

Wordragenstraat 1 a,
5324 JL Ammerzoden.
Telefoon (073) 599 31 35 - Mobiel: 06-53142536

isolatiepanelen

Groothandel in 1e en 2e keus sandwichpanelen. Zeer geschikt voor volièrebouw en nachtverblijven.

Vogelmarkt

IN DE PARKHAL AAN DE
Bovenburen 112 WINSCHOTEN

De Wielewaal organiseert

Op zondag 6 september 1998
Van 10.00 tot 15.00 uur

Handelaren bespreken vóór 3 sept. '98

Handelaren voor 9.30 uur binnen.

Kwartels en Duiven verboden bij veewet art.3

Inlichtingen na 18.00 uur

0597 - 421386
0596 - 542397

Volgende markt
7 maart 1999

Aanwezig

Diervoeders en levend voer
Speciaalzaak van Hoorn

Voor vogelbenodigdheden
Wim v/d Lustgraaf, Veenendaal

INT. VOGELMARKT HEETEN

ZONDAG

13 SEPTEMBER

Openingstijden : 9.00 - 14.00 uur
Handelaren tussen : 7.00 - 8.30 uur
Kwartels verboden : art. 3 veewet

In de manège met 3000 m² marktruimte.
Indien nodig verwarmd.

Info en reserv. telf. 0572 - 382210 / 382299 Fax: 0572 - 382590

De volgende markt is op zondag 28 maart 1999.

De Smyrna IJsvogel

...mogelijk het eerste kweekresultaat in de wereld, bij een privé-liefhebber

IJsvogels worden, afgezien van de Kookabura-soorten (Dacelo), slechts zelden in de volière gekweekt.

Kweekresultaten die er geweest zijn, werden behaald in grote dierencomplexen, waar men kan zorgen voor aangepaste, natuurlijke omgeving.

Om de moeilijkheidsgraad bij het kweken van IJsvogels te illustreren, verwijs ik naar een geval in Groot-Brittannië waar Dacelo novaeguinae, de Kookabura, in de Londense dierentuin werd gefokt in 1905. Ieder jaar is er wel sprake van kweekresultaten met deze soort. Resultaat met andere IJsvogel-soorten had niet eerder plaats dan in 1971, 66 jaar later dus, met een Senegal-IJsvogel (*Halcyon senegalensis*) die jongen groot bracht in Winged World in Lancashire, Engeland. W.W. (= Gevleugelde Wereld, noot van de vert.).

Sinds 1971 is er geen melding meer gemaakt van broedsucces met IJsvogelsoorten in Groot-Brittannië.

Toen ik in juli 1997 op fotoreis was had ik het geluk Arno te kunnen ontmoeten. Hij kwam een wederzijdse vriend opzoeken in verband met een ontstane oog-infectie bij een tweedaags eerder uitgevlogen Smyrna-IJsvogel (*halcyon smyrnensis*).

Het was een aangename verrassing te horen dat deze bescheiden fokker twee jongen had gekweekt in het eerste nest van deze soort in zijn volière. Ik vond wel dat deze opmerkelijke gebeurtenis op de een of andere manier moest worden gepubliceerd. Aldus besloot ik, onmiddellijk nadat mijn vriend de jonge vogels had behandeld, om Arno op te zoeken en een fotoreportage te maken van wat hij, opmerkelijk genoeg, bereikt had.

Zijn Volière

Bij hem thuis, bij Arno dus, zag ik dat zijn achtertuin (zowat 20 x 20 meter) compleet was getransformeerd in een volière!

Deze extreem grote volière herbergden een kleine selectie vogels, inclusief een koppel Kookabura's (*Dacelo novaeguinae*), Diadeem Kieviten (*Vanellus coronatus*) uit Afrika die (twee vrouwtjes?) onbevruichte eieren hadden gelegd: *Gymnorhina tibicus papuana* (= Zwartrug Pyongaai uit New Guinea), dwergooruilen, (*Otus scops*), die gebroed hadden ook en een losse Bergkwartel (*Oreortyx picta*) uit de Verenigde Staten en Canada en tenslotte het kweekkoppel Smyrna-IJsvogels uit Azië (met twee uitgevlogen jongen).

De volière was geheel blootgesteld aan de elementen. In de hoek stonden een opslagruimte en een vogelverblijf van baksteen van 5 x 3.5 meter, met glazen schuifdeuren door welke de vogels het gehele jaar naar binnen en buiten konden.

Deze ruimte is verwarmd om zodoende een temperatuur van 5-7 graden Celsius te kunnen handhaven. De glasdeuren kunnen in de zomer verwijderd worden om het binnen niet te heet te laten worden. De volière is bedekt met een nylon net met 4 cm mazen. Stalen palen van 10 cm. vierkant dragen de hele constructie.

Verschillende typen bomen, struiken, gras et cetera zijn geplant om alles natuurlijk te maken. Er is een vijver voor de IJsvogels om te baden. Ze duiken de vijver in en vliegen er zo weer uit. Dat wordt 4 - 5 keer herhaald waarna ze op een tak gaan zitten poetsen.

Ornithologische opmerkingen

Smyrna-IJsvogels zijn wijd verspreid in veel delen van Azië en kunnen gevonden worden tot op 2500 meter hoogte. Een schitterende rode snavel met witte keel en borst contrasteren met de chocoladekleurige kop en onderkant en zijn kenmerkende eigenschappen voor deze bekende IJsvogel.

In Maleisië en Singapore is deze vogel een algemeen voorkomende bewoner van onbewoond open land, niet noodzakelijkerwijs bij zoet water in de buurt. Tijdens een bezoek aan het Jurong Vogelpark in Singapore zag ik twee wilde Smyrna-IJsvogels vrolijk en vrij in het park rondvliegen. Meestal zit de vogel open en bloot en wipt nerveus. Het stapelvoedsel omvat grote insecten, kikvorsen en hagedissen.

Ze hebben een indringende roep: kriek-kriek-kriek-kriek!

De vogels nestelen aan het eind van een 90 cm. lange tunnel in een rivieroever of zandwand, die een woning is voor 4-7 jongen. Beide ouders broeden en voeden de jongen.

De Kweek

In augustus 1996 bemachtigde Arno een vers geïmporteerd koppel Smyrna-IJsvogels. Hij hoopte op een koppel; er is nl geen geslachtsverschil waarneembaar. Hij had vroeger al Kookabura's gefokt en nu wilde hij een nieuwe poging wagen. Alvorens ook maar iets te ondernemen met deze zeer aantrekkelijke IJsvogel, las hij zoveel mogelijk boeken om informatie te krijgen over hun nestgewoonte.

Arno en zijn partner Tanya, even gek als hij op vogels, besloten dat er een zandwal moest komen vlakbij de vijver.

Die wal werd gebouwd en er werd wat cement toegevoegd om het aanzien wat duurzamer te maken en instorten te voorkomen. Toen alles droog was zag een en ander er uit als een modderige rivieroever die ideaal was voor IJsvogels om erin te bouwen, zoals te zien op de foto's.

Men zal het niet geloven, maar op dezelfde dag dat de wal klaar was, begon de IJsvogel een gang te graven. De hele tunnel die na 3-4 weken klaar was, werd uitsluitend door het mannetje gegraven. Die gang loopt naar binnen iets op en komt weer op gelijke hoogte waar het nest is. Ik heb de afstand van de achterkant van de nestkamer tot de opening gemeten, precies 60 cm!

Het mannetje was zeer zelfbewust t.o.v. het vrouwtje. Hij joeg haar flink aan en voerde steeds, zowel vóór als tijdens het broeden. Tussen 1-3 juni werden drie witte eitjes gelegd. Alleen het wijfje broedde. Ze

verliet het nest telkens voor korte tijd om te rusten en een bad te nemen. Zo'n pauze duurde +/- 5 minuten. Dit gebeurde toen Arno erin slaagde het nest in de gaten te houden door middel van het licht van een zaklantaarn en hij kon de ontwikkelingen volgen. 's- Nachts sliep de man in het binnenhok. Het broeden duurde 21-24 dagen.

Toen de twee jongen uitkwamen (een ei was onbevruucht), bleef zij op het nest zitten om de jongen warm te houden. Ze ging de eerste dagen slechts kort van het nest om nu en dan te baden. De jongen werden de eerste drie dagen om de 10 - 15 minuten gevoerd. Op de vierde dag voerden beide ouders. De eerste drie dagen waren dat meelwormen, aangevuld met één-dagsmuizen. De witte muis werd in zijn geheel gevoerd en de ouder doodde de muis eerst, vóór die werd gevoerd aan een nestjong. Vóór de ouder naar het nest vloog, draaide hij/zij de dode muis zo, dat de kop naar voren stak en aldus gevoerd werd, wat gebruikelijk is bij insecteneters.

De ouders kregen één-dagskuikens, die opengesneden werden en ze aten die zelf wel, maar voerden die nooit aan hun jongen. De jongen kregen slechts meelwormen, morio-wormen en poppen. Dit werd aangevuld met enig levend voedsel dat in de volière werd gevangen.

Het broedsucces is voor een goed deel te danken aan Tanya, die was in de gelegenheid op regelmatige tijden overdag vers levend voer te geven toen de jongen in het nest

waren. De ouders vingden voor hun jongen ook dikkoppen uit de vijver. De ouders zaten dan in de bomen bij het keukenraam en riepen. Dit was om Tanya te laten weten dat ze meer voedsel wilden en ze ging op tijd naar buiten om het voer op te dienen. Terwijl ik daar was, zag ik een van de ouders een twee weken oude muis pakken en hem voeren aan een uitgevlogen jong. Op de foto kan goed het puntje van de staart uit zijn bek zien steken: de kop werd eerst ingeslikt.

De ouders krijgen het gehele jaar muizen van 2 à 3 weken oud. Oudere muizen zijn te groot om op te eten. Daarnaast krijgen de IJsvogels ook commercieel insectenvoer.

Slotbeschouwing

De enig andere keer dat deze IJsvogel in de wereld gekweekt is, was zover ik weet, in het Jurong Vogelpark, Singapore in 1966. Verder is er sindsdien nooit mee gekweekt.

De uitzonderlijke eigen kweek met de Smyrna - IJsvogel in Europa.

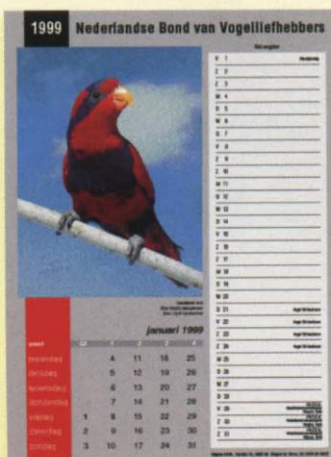
Noot van de redactie:

Tijdens dit schrijven is er via Cyril Laubscher informatie binnengekomen dat het koppel Smyrna-IJsvogels van Arno weer op vijf eieren zit. We hopen dat er een goed resultaat uit voortvloeit.

Literatuur:

Complicaties door Colen, David: Verslagen van eerste kweek bij vogels, gefokt onder gecontroleerde omstandigheden in Groot Brittannië.

" DE DIADEMLORI LOKT U NU AL 1999 IN "

Vanaf heden is deze prachtige handige NBvV - kalender 1999 weer verkrijgbaar.

Met werkelijk schitterende foto's !

U heeft nog niet besteld ? Doe het nu!

Vastgestelde verkoopprijs slechts f 10,00.

Verkrijgbaar bij uw afdeling of rechtstreeks bij het bondsbureau van de NBvV.

Voor afdelingen is de inkoopprijs bij **10 of meer** exemplaren slechts **f 7,50 per stuk**.

Bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op:

Postbank 1148324.

ABN AMRO Bank: 46.89.59.262.

**t.n.v. Ned.Bond van Vogelliefhebbers
te Bergen op Zoom.**

U ontvangt de kalender(s) dan per omgaande **franco** thuis.

*Arno met een tanine kookabura,
in zijn volière.*

*De grote volière die
de hele achtertuin beslaat.*

*De mannetjes ijsvogel vliegt naar
een nieuwe nestgang.*

Het graven duurt 3-4 weken.

*Tijdens het vliegen ziet men het
prachtige blauwe ondervleugelpatroon.*

osel

De

Smyrna Ijsvogel

De morio-worm wordt in volle vlucht opgepikt. Een geweldige actie foto!

Een net gepakte muis is een goede voedselbron voor de jongen.

Kijk, hoe een ouder een jong een muis voert, de kop gaat er het eerst in.

Het jong slikt de muis langzaam door.

De muis is zowat doorgeslikt we zien de staart nog.

osel

De l

Wat is licht.

Kunstlichtbronnen.

Alle rechten voorbehouden.

Zoals afgesproken zullen we nu een aantal kunstlichtbronnen bekijken, en de werking ervan, die bij uitstek geschikt zijn voor onze vogelverblijven. Allereerst natuurlijk de TL-buis. Daarna de energiezuinige lampen, de PL-lamp, zoals Philips hem noemt, Osram verkoopt deze lamp onder de naam Dulux.

De TL-buis.

De TL-buis is een buis gevuld met een mengsel van kwik en een soort edelgas. Meestal is dit argon. Het gasmengsel heeft een lage druk en hieraan heeft de TL-buis dan ook zijn officiële naam te danken namelijk 'lagedruk-kwikdamp lamp'. Ook wordt de TL-buis wel de fluorescentiebuis genoemd. Aan beide uiteinden zijn contactpennen gemonteerd.

De ontsteking.

Voor de ontsteking van een TL-buis zijn onder andere twee hulpmiddelen nodig namelijk de starter en een voorschakelapparaat.

De starter.

De starter is een glazen ballonnetje die is gevuld met edelgas. Verder zitten er twee bi-metaaltjes in, deze maken contact. Zodra dit gebeurt zal er een stroom gaan vloeien die de lampelektroden zal verwarmen en gelijktijdig het voorschakelapparaat van spanning zal voorzien. Hierdoor maken de bi-metaaltjes geen contact meer. Het verbreken van het magnetische veld in het voorschakelapparaat veroorzaakt een grote zelfinductie, in de vorm van een spanningspiek, van +/- 700 volt die rechtstreeks naar de voorverwarmede elektroden van de TL-buis wordt gestuurd. Hierdoor zal de TL-buis ontsteken. Het principe is hetzelfde als de conventionele ontsteking van een brandstofmotor.

Er zijn ook elektronische starters te koop. Deze starters hebben nogal wat voordelen ten opzichte van de gewone starters. Een

elektronische starter wordt ontsteker genoemd. Een aantal voordelen:

- 1 Geen vervanging meer nodig,
- 2 De lamp kan niet meer knipperen,
- 3 De ontsteker schakelt zichzelf uit als de TL-buis kapot is.

Het voorschakelapparaat.

Een voorschakelapparaat is een koperen spoel met een ijzeren kern. Dit wordt een conventioneel voorschakelapparaat genoemd (cva). Ook voor het voorschakelapparaat is een elektronische versie ontwikkeld. Het elektronische voorschakelapparaat (eva). Zoals we in mijn vorig artikel hebben kunnen lezen is de frequentie van ons lichtnet (50 hertz) te laag voor onze vogels. Het grootste voordeel van een eva is dan ook dat de frequentie, afhankelijk van het type eva, wordt verhoogd naar tussen de 28.000 tot 40.000 hertz. Een eva is niet goedkoop.

De werking van de TL-buis.

Op het moment dat de inductiespanning van het voorschakelapparaat op de elektroden van de TL-buis komt te staan, zal deze ontsteken. Elke TL-buis zendt ook UV-straling uit deze is erg laag en niet gevaarlijk.

Gegevens op en van TL-buizen

Vaak worden een aantal gegevens door de fabrikant opgegeven. Ook worden vaak een aantal branduren opgegeven. Alleen wordt er dan door verkopers niet bij vermeld of deze branduren gelden voor de TL-buis in combinatie met een armatuur voorzien van een cva of eva. Als men nl. over armaturen beschikt met een eva ligt het aantal branduren tussen de 80 tot 100% hoger.

stroboscopisch effect

Iedereen heeft wel eens gezien dat wanneer een TL-buis wordt gestart deze knippert. Ook wil het voorkomen dat we lichtrimpels door de TL-buis zien lopen. Dit verschijnsel noemen we het stroboscopisch effect. Bij ons in onze vogelverblijven kan dit verschijnsel ook voorkomen. Het is wel zo dat de ene TL-buis, en het maakt niet uit of we een goedkope of dure TL-buis nemen, er meer last van heeft dan een andere TL-buis. Ook kan een verouderd armatuur hiervan de oorzaak zijn. De TL-buis zal dus geen licht geven op het moment dat de negatieve spanning naar de maximale waarde gaat. Als de cyclus van de spanning wordt gevolgd is er niets aan de hand. Als dit in evenwicht is zal de TL-buis, voor ons waarneembaar, netjes constant branden.

Met **KONACORN** op het goede spoor

TOPPRODUCTEN VOOR VOGELS

KONACORN® is producent van een grote diversiteit aan uitgebalanceerde zaadmengsels, die afgestemd zijn op de eisen van de verschillende groepen vogels.

De hooggequalificeerde grondstoffen worden na controle en reiniging in de juiste verhoudingen gemengd.

Dus naast een optimale samenstelling is de smakelijkheid en verteerbaarheid voor uw vogel bijzonder goed.

KONACORN®

JAAP KOOPMAN DIERVOEDING BV
Industrieweg 23, 7761 PV Schoonebeek
Telefoon 0524 - 53 22 22 Telefax 0524 - 53 28 00

Simply the best

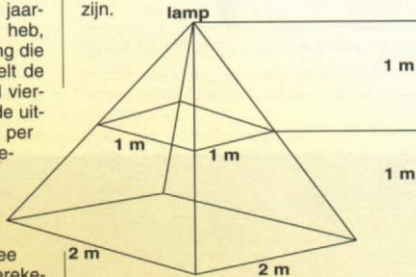
VOGELS

Lumen en de berekening van het aantal lux

Er zijn al heel veel artikelen geschreven waarin de berekening van het aantal lux is beschreven. In Onze Vogels ben ik het onderwerp meerdere malen tegengekomen en waarschijnlijk heeft iedereen dit van elkaar overgenomen want de juiste berekening van het aantal lux ben ik in die jaargangen, die ik tot mijn beschikking heb, nog niet tegengekomen. De formulering die gebruikt wordt is eenvoudig: men deelt de totale lichtstroom (lm) door het aantal vierkante meters (m²) vloeroppervlak en de uitkomst was de verlichtingssterkte (lux) per vierkante meter. Op zich is deze redenering niet verkeerd. Alleen kunnen we op deze manier niet de verlichtingssterkte in ons vogelverblijf bepalen. De hoogte is al een van de gegevens waar geen rekening mee is gehouden. Want in voorgaande berekening maakt het niet uit of de verlichtingsbron een meter of bv. tien meter boven de vloer hangt. Met de volgende tekening zal ik proberen uit te leggen dat het aantal lux nog slechts, bij twee meter hoogte, een kwart is t.o.v. van het aantal lux op een meter, beide gemeten onder de lichtbron.

Zoals we op de tekening kunnen zien is een vlak gemeten op een afstand van twee meter onder de lamp qua oppervlakte 4 maal zo groot als de oppervlakte gemeten op een meter onder de lamp. Het aantal lux is dan ook vier maal, twee meter onder de lamp, zo klein. Door reflectie wordt het aantal lux op het vloeroppervlak weer verhoogd. De be-

rekening zoals die eerder in artikelen werd gegeven klopt dus absoluut niet. Maar er zijn meer factoren die een rol spelen. De werkelijkheid is dat het bijna niet uit te rekenen valt. Om op de juiste manier de verlichtingssterkte in ons vogelverblijf te bepalen zijn er veel gegevens nodig waarvan er enkele zijn die moeilijk te verkrijgen zijn.

Deze gegevens zijn:

- 1 De afmetingen van de ruimte (ruimtefactor),
- 2 De soort armatuur (gewoon armatuur waarbij het licht naar alle kanten straalt, armatuur in een bak met of zonder kap, kleur aan de binnenkant van de bak enz.)
- 3 De reflectie van plafond en wanden (hierbij is de kleur belangrijk)
- 4 Het rendement van de armatuur (oude of nieuwe armaturen)
- 5 De hoogte tussen de verlichtingsbron en het oppervlak waarvan men de lichtsterkte wil weten
- 6 De teruggang van de lichtopbrengst

(veroudering van de verlichtingsbron): is de verlichtingsbron vuil of schoon

7 De verlichtingsvorm (direct of indirect)

Al deze gegevens leveren een rendement op die in procenten wordt uitgedrukt. De waarde van dit rendement ligt ongeveer tussen de 20 tot 70%.

U ziet hoe moeilijk het rendement van de verlichtingssterkte te bepalen is. Als we nu terugkeren naar de rekenmethode die eerder al werd beschreven dan weten we dat het aantal lux ten alle tijden te hoog berekend is. Enkele uitzonderingen daargelaten.

De Dulux of PL-lamp.

De Dulux of PL-lamp werkt volgens hetzelfde principe als de TL-buis. Er zijn legio typen van dit soort lampen verkrijgbaar. Iedere fabrikant heeft dan ook voor de lampen en typen zijn eigen benaming.

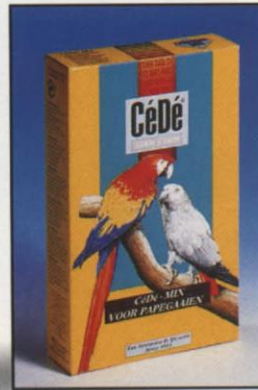
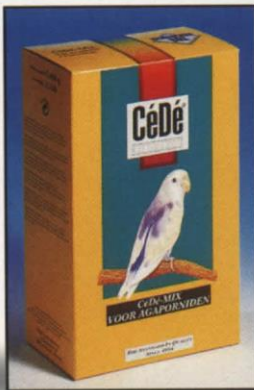
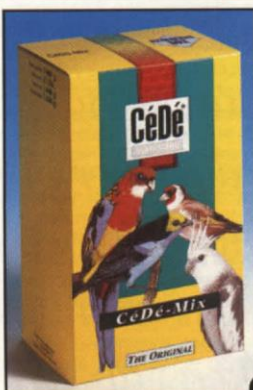
Door het grote assortiment dat aangeboden wordt is het ondoenlijk hier eigenlijk uitgebreid op door te gaan. Wilt u echter meer informatie dan kunt u mij schrijven of bellen. Ik ben zeker bereid om uw brieven te beantwoorden. Wel vraag ik u om een aan uzelf geadresseerde en voldoende gefrankeerde enveloppe bij uw brief te voegen.

G. Seegers
postbus 40, 7037 AA Beek
tel: 0316-531554

CeDe

HET OPFOK- EN KONDITIEVOER VOOR ALLE ZAADETERS!

THE ORIGINAL

CeDe VOGELVOEDERS BV.

ST. CECILIASTRAAT 2 - 5038 HA TILBURG - TEL. 013/5423156 - FAX 013/5358861

Paradijsvogel

DOOR: LOUWERENS-JAN NEDERLOF
FOTO'S: JAN BLASMAN

“De aanblik was overweldigend!

In het donkere, ondoorgrondelijke woud vloog plotseling een paradijsvogel met lenige gratie over ons hoofd, een meteor gelijk, die een lange lichtstreep achter zich trok. Met tegen de flanken gedrukte sierveren leek de vogel op een pluim die zich uit de lokken van een haremschone had losgemaakt en statig in de luchtlaag zweefde, die de aardkorst omgeeft”

En zo sprak Lesson toen hij in 1824 een bezoek aan de oerwouden van Nieuw-Guinea bracht en daar voor het eerst kennis maakte met de opmerkelijkste vogels van het bos.

Lesson was niet de eerste die onder de indruk was van deze prachtige verschijningen. Al vele honderden jaren eerder waren het de Spanjaarden die tijdens hun reizen om de wereld de Molukken bezochten en daar de eerste huiden van Paradijsvogels in handen kregen van een lokale vorst. De bewoners van het eiland Tidore noemden ze godsvogels en de drager van de prachtige siervoren zou als onoverwinnelijk worden beschouwd. De Spanjaarden geloofden deze mythe graag en namen de veren als souvenir voor hun koning mee. In een tijd dat er nog nauwelijks onderzoek was gedaan naar de planten en dieren in de verre oorden was dit verhaal zeer aannemelijk. Er waren wel meer mythische dieren, zee-meerminnen, griffioenen, draken en eenhoorns, dus konden er ook wel godsvogels (later werden ze door de Hollanders paradijsvogels genoemd) bestaan. Het was wel opvallend dat geen enkele huid in het bezit was van pootjes. Die ontbraken altijd. In de loop van de lange geschiedenis van ontdekken en handeldrijven namen veel handelaren de verhalen van elkaar over en fantaseerden ze er nog het een en ander bij. Nogmaals, wie kon het tegendeel bewijzen? Dieren met zulke prachtige veren waren niet van deze wereld, zij moesten wel uit het paradijs komen of in ieder geval gezonden zijn door een hogere macht.

Achteraf bleek dat het verwijderen van de poten noodzakelijk was voor de speciale manier van prepareren. Maar een schitterend feit werd aan de mythe toegevoegd. Paradijsvogels waren inderdaad pootloos omdat ze nooit op de grond komen. De vogels zouden zelfs in de lucht broeden. Het ei werd op de rug van het mannetje door het vrouwtje bebroed.

Omdat ze nooit op de grond kwamen veronderstelde de Hollander Jan van Linschoten dat deze vogels leefden van de dauw in de lucht. Zelfs toen de Italiaan Antonia Pigafetta en de Hollander Jacob van Heemskerck een complete paradijsvogels hadden waargenomen werden zij niet geloofd. Al die pootloze balgen die als handelswaar Europa bereikten bewezen het tegendeel! Pas toen de handel in de koloniën voorspoedig ging was er ook ruimschoots aandacht voor de handelswaar die in de landen voorkwam. Naast het beschrijven en lokaliseren van de belangrijkste kruiden en specerijen werd ook de inheemse fauna in kaart gebracht en beschreven. De ontdekkers waren voor hun waarnemingen niet meer afhankelijk van de subjectieve mening van de jagers en tussenhandelaren. In het boek van François Valentijn, die leefde aan het eind van de zeventiende eeuw, waren de vogels al veel zorgvuldiger getekend en was het voor iedereen langzaam aan een beetje duidelijk geworden dat de vogels niet uit het paradijs kwamen maar uit de dichte regenwouden van Nieuw-Guinea. Op enkele eilandjes van de Molukken en in het noorden van Australië komen ook enkele soorten voor. Op Nieuw-Guinea

leeft het merendeel van de 40 soorten die verdeeld zijn over 20 genera.

De bekende natuuronderzoekers Wallace, Bennet en Von Rosenberg behandelden in hun verslagen ook diverse keren de aanwezigheid van paradijsvogels op dit uitgestrekte eiland.

Toch bleven ook zij met hun beschrijvingen in gebreke. (Dat is niet zo verwonderlijk als men iets meer weet over de geografie en de toegankelijkheid van het verspreidingsgebied waar deze vogels voorkomen.)

Door de verschuiving van het Australische continent tegen de Aziatische plaat ontstonden enorme bergpieken in een gebied waar tropisch regenwoud goed gedijt. Bovendien ontstond er tijdens het verschuiven van de continentale platen een ondiepe zee tussen Australië en Nieuw-Guinea waardoor er een bijzondere flora en fauna ontstond. Soms zijn de kalkrotsen zo steil en scherp dat men wel spreekt van het zogenaamde 'broken-glass' landschap. Over de centrale as van het eiland loopt een hoge bergketen met toppen van wel meer dan 5000 meter. Deze bergketen verdeelt het eiland in een noordelijk en een zuidelijk deel. Bovendien lopen de rivieren vanaf de bergketen door diepe dalen waardoor de tropische bergwouden op de flanken op hun beurt ook weer versnipperen. Dat er juist op Nieuw-Guinea zoveel soorten paradijsvogels voorkomen hangt nauw samen met de eigenschappen van het landschap. Doordat juist veel soorten de tropische bergwouden boven de 1500 bewonen, zullen ze zelden of nooit hun leefgebied verlaten. Ze zullen zelfs geen brede rivieren oversteken of naar de dalen vliegen. Ze bewonen eigenlijk 'eilandjes op het droge'. Er waren door deze barrières voor hele lange tijd geen contacten meer met andere paradijsvogelpopulaties. De vogels ontwikkelden zich na verloop van tijd zo uiteenlopend van elkaar dat er van

verschillende soorten gesproken kan worden. Aan weerszijden van een dal kunnen in de bergwouden die soms maar een of twee kilometer van elkaar liggen, twee verschillende (zij het nauw verwante) soorten leven. Op het Huon-schiereiland leven op de hellingen van vier dicht bij elkaar gelegen bergtoppen, drie soorten paradijsvogels (De Boer, 1977). De paradijsvogels konden zich waarschijnlijk uit kraai- of spreekwachtige voorouders ontwikkelen. Invloeden van grote zoogdieren zoals apen en katachtige ontbraken en de opvallende vogels hadden andere aanpassingen verworven om aan de weinige vijanden te ontkomen. De tijd en de ruimte werkte voor het ontwikkelen van de paradijsvogels voordelig en Nieuw-Guinea leende zich daar, door de geïsoleerde ligging en het unieke landschap, uitstekend voor.

Nu onderscheiden we ruim veertig soorten van de familie Paradijsvogels (Paridae) waartoe soms ook de Prielvogels worden gerekend. De Prielvogels bewonen naast de tropische regenwouden van het laagland ook de meer open, minder beboste gebieden. In dit artikel laten we deze groep buiten beschouwing. Een schitterend artikel in *Onze Vogels over Paradijsvogels* is geschreven door dhr. Meindert de Jong (1974) voor de opsomming van alle genera en soorten is het verstandig dit daar na te slaan.

Het mag duidelijk zijn dat de prachtige gekleurde veren van de mannelijke paradijsvogels werkelijk schitterend zijn en we bij geen enkele andere vogelgroep tegenkomen. Ieder soort kent haar eigen type versierselen op de kop, nek, rug, flanken, vleugelbochten en staart. Vaak fel en uitbundig gekleurd. De meest opvallende veervelden zijn vaak sterk verlengd of gekruld en bevinden zich vaak op de kop of worden door de staart gevormd. Er zijn ook paradijsvogels die deze veervelden missen of waarbij de veren veel korter

zijn. Deze soorten hebben vaak kopversierselen, in de vorm van lellen en felgekleurde washuiden. Weer andere soorten hebben zowel de fraaie, verlengde sierveren als de kopversierselen.

De versieringen spelen een belangrijke rol bij de balst waarbij ieder mannetje probeert om zoveel mogelijk onopvallend gekleurde vrouwtjes te lokken en ermee te paren. Een eigenschap van de paradijsvogelmannetjes is dat ze veelal in groepen de vrouwtjes lokken. Op vaste plaatsen en op vaste tijdstippen van de dag en het seizoen komen de mannetjes bij elkaar om te baltsen. Dergelijke verzamelplaatsen van baltsende mannetjes worden 'lekken' genoemd. Een lek kan zich afhankelijk van de soort op de grond, in de struiklaag of hoog in de kronen van woudreuzen bevinden. Het aantal mannetjes kan verschillen. Vaak worden de lekken jaren lang achtereenvolgend gebruikt. Sommige soorten, zoals de Raggi's paradijsvogel (*Paradisaea raggiana*) en de Rode paradijsvogel (*P. rubra*) plukken de blaadjes van de takken waarop ze baltsen om nog beter door de zon beschenen te worden.

Met de meest vreemde bewegingen, geluiden en houdingen werken de mannetjes min of meer samen om de toekomst van het nageslacht veilig te stellen. De grootste en sterkste mannetjes nemen de beste plaatsen op de lek in. De minder ervaren mannetjes bevinden zich langs de randen. Het opvallende is niet altijd verstandig. Veel opvallende vogels, die aan niets anders dan paren denken, zijn gemakkelijke prooi voor vijanden. Dat maakt niet zoveel uit, er is immers maar een mannetje nodig om met alle vrouwtjes te paren. De dominante mannetjes moeten de mannetjes aan de zijlijn wel goed in de gaten houden. Zij maken gebruik van het feit dat de vrouwtjes hen vaak als eerste passeren om naar het midden van de lek te komen. In die tussentijd kunnen zij snel

met een vrouwtje paren. Ook de mannetjes die nog lang niet in het bezit zijn van hun prachtkleed kunnen paren. Zij wachten niet af totdat ze na vijf jaar hun volwassen, mannelijke verenkleed hebben. Paradijsvogels zijn helemaal niet zo trouw aan hun partner als het merendeel van de andere vogelsoorten. Polygamie is meer regel dan uitzondering.

De Zesdradige Paradijsvogel (*Parotia lawes*) danst alleen. De speciale dansvloer wordt vrijgehouden van blaadjes en ander vuil. Wie een rommeletje op de dansvloer legt zal de vogel, met een ogenschijnlijk geïrriteerd hoofd, het ongewenste voorwerp zien verwijderen. De opvallende, kale plek op de bosgrond lokt van verre vrouwtjes om met interesse naar de verrichtingen van deze 'street-dancer' te kijken. De prachtweevogel (*Ptiloris magnificus*) is ook een schitterende danser. Hij spreidt zijn vleugels ver uit en brengt ze boven zijn hoofd, laat zijn violette kraag zien en staat hoog op de poten (Grzimek, 1970).

Dan deint hij heen en weer en laat 'knalende' geluiden horen. Baltsvormen die het midden houden tussen de verrichtingen in de bomen en op de dansvloer komen ook voor. De Wilson's paradijsvogel (*Diphyllodes respublica*) en de Prachtparadijsvogel (*Diphyllodes magnificus*) maken gebruik van laag hangende takken vlak boven de grond. De gepaarde vrouwtjes zullen de baltsplaats verlaten en in de beschutting van het bos het nest in orde maken om de eieren te leggen. De mannetjes bemoeien zich niet meer met haar.

Het frappante bij het schrijven van een artikel over Paradijsvogels is dat je op een zeker moment vastloopt. In alle andere vogelartikelen kun je nog iets vermelden over de bouw van de nesten, het gebruikte nestmateriaal, de broedtijd, het aantal jongen, de voeding en de tijdstippen van

uitvliegen en zelfstandigheid. Bij Paradijsvogelartikelen die handelen over de omstandigheden in de natuur tref je dit zelden aan. Zelfs de meeste gegevens die betrekking hebben over hun gedragsecologie en voortplantingsbiologie zijn verre van compleet. Steeds ligt de nadruk op de baltsgedragingen en de kleuren van het mannetje. Ondanks het feit dat er meer dan 2500 publicaties over Paradijsvogels zijn geschreven is er nog maar weinig bekend (Beehler, 1989). Voor een deel komt dat door het feit dat de veldonderzoeken te kort waren, vaak minder dan een jaar. Daarnaast is het merendeel pas recentelijk (vooral de laatste vijftien jaar) uitgevoerd en nog lang niet afgerond of uitgewerkt. Resultaten zullen binnen afzienbare tijd zijn te verwachten.

Om toch iets over de voortplanting en broedzorg van Paradijsvogels te vermelden is het raadzaam om een kweekverslag na te slaan. Nu is dat ook al niet eenvoudig. Paradijsvogels hebben een moeilijke, vage geschiedenis achter de rug. Er zijn nooit veel Paradijsvogels levend in Europa aangekomen of erg lang verbleven. In de jaren '70 had Diergaarde Blijdorp een zeer vermaarde collectie van maar liefst negen soorten. Door verschillende oorzaken is de collectie nu niet meer aanwezig en zijn er ook geen kweekresultaten geboekt. En dat geldt voor veel andere dierentuinen en vogelparken die de mogelijkheden hadden om Paradijsvogels in hun collectie op te nemen. Voeding en klimaat bleken een groot probleem. Zelfs in Vogelpark Walsrode, al bladerend door de gids van 1996, staan geen Paradijsvogels of verwanten vermeld. Toch zijn er wel degelijk gegevens beschreven over het kweken met Paradijsvogels in gevangenschap. Uiteraard niet voor alle twintig soorten, maar de Rode Paradijsvogel (*Paradisaea rubra*) is in 1986 gekweekt door het Centro per lo Studio de la Conservazione degli Recuperi Rapaci in Rome (International Zoo Yearbook, 1986) en in Amerika in Houston Zoo, waar een kuiken groot kwam (Todd & Berry, 1980). De succesvolste kweek bevindt zich ook over de Oceaan, weer met de Rode Paradijsvogel, maar dan in New York Zoological Park. Daar zijn in de periode van 1987 tot 1990 zeventien kuikens met de hand grootgebracht (Hundgen & Hutchins, 1991). In New York werd aan een aantal belangrijke eisen voldaan die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van natuurlijk gedrag en voortplantingseisen. Als eerste had men de beschikking over een volwassen koppel en twee halfwas mannetjes. Verder was het verblijf zo ingericht dat de mannetjes over een 'lek' konden beschikken waarbij het mogelijk was om zichtbaar voor elkaar te baltsen maar waarbij de mannetjes elkaar niet 'in de haren' konden vliegen. Ook het vrouwtje had zicht op de baltsende mannetjes. Verder werd voorkomen dat de mannetjes permanent in het verblijf van het vrouwtje konden komen om het nest en het legsel te verstoren.

Een prachtig systeem van schuifdeurtjes en wandjes maakt het mogelijk om steeds een mannetje naar keus te laten baltsen met de andere mannetjes en lang

Walsel

genoeg bij het vrouwtje te laten voor een succesvolle paring en kort genoeg voor het verstoren van het legsel. Het nest werd twee tot drie meter van de grond gebouwd in een halfopen nestmand. Het werd opgevuld met boom- en bamboebladeren en takjes van verschillende heesters en coniferen. Soms wordt het nest op de grond gebouwd zoals blijkt uit gegevens uit het Jurong Bird Park in Singapore, maar daar brak het enige ei (Searle, 1980). In de dierentuin van Sydney kwamen twee kuikens van Raggiana met succes groot uit een nest dat in een pol bamboe was gebouwd, 15 centimeter boven de grond (Muller, 1974). Het vrouwtje in New York was erg gevoelig voor verstoring en sloopte het nest als bleek dat de eieren onbevruucht waren of in de broedmachine waren gelegd. Binnen elf dagen bouwde ze dan een nieuw nest, elders in het verblijf. Nestcontrole was alleen mogelijk als het vrouwtje aan het baden was of op zoek was naar voedsel. De eieren hebben een afmeting van ca. 33.3 X 22.9 mm en komen na 16.5 dagen uit. Met een speciaal, ijzerarm dieet werden de jonge vogels grootgebracht. De oudere jongen werden achter de schermen in groepjes gehuisvest. Het bepalen van de geslachten gebeurde door een bloedonderzoek in een laboratorium uit te laten voeren. Kortom, een prachtig kweekresultaat. De gegevens zijn echter gebaseerd op de resultaten van een vrouwtje, haar gedrag hoeft geen maatstaf te zijn bij een kweek met andere soortgenoten. Bovendien moesten de kuikens met de hand worden grootgebracht. Vooral dat

laatste punt heeft alle aandacht gekregen van New York Zoological Park.

Misschien moeten we er maar aan wennen dat er geen Paradijsvogels meer in Europese dierentuinen en vogelparken te zien zijn en dat ze altijd wel zeldzaam zullen blijven. In de bergwouden van Nieuw-Guinea komen de dieren het beste tot hun recht. Het scheelde maar een haar of daar waren de prachtigste soorten uitgestorven. Omwille van het modebeeld uit de jaren twintig waren er duizenden paradijsvogelhuiden nodig om de hoeden en jurken in Parijs en Londen te versieren. In enkele jaren werden er meer dan 5000 vogels geschoten in het noordoosten van Nieuw-Guinea (Grzimek, 1970). In 1924 kwamen de soorten onder een strenge wettelijke bescherming gelegd. Aan de jacht en de handel in huiden kwam net op tijd een eind. Alleen de jacht door de oorspronkelijke bewoners, de Papua's, was nog toegestaan. Zij gebruiken de veren van de paradijsvogels al generaties lang voor traditionele rituelen en dansen. Dat zelfs de meest bejaagde soorten konden overleven was aan de polygame eigenschappen van de vogels te danken. Omdat alleen de mannetjes met sierveren werden geschoten zagen de jongere mannetjes, zonder sierveren, hun kans schoon. Zij konden nu paren en de soort bleef, ondanks de jacht, min of meer in stand zij het met een ernstig verstoorde sexratio. Het was een aangename verrassing voor de wetenschappers die hun hart vasthielden. Wat een geluk! De vogels uit het 'paradijs' waren nog steeds te

vinden in de ontoegankelijke bergwouden van Nieuw-Guinea. Maar ja, wisten wij veel...

GERAADPLEEGDE LITERATUUR:

BERKEL, C.E. VAN: "Paradijsvogels in Blijdorp" Onze Vogels, 34e jaargang, no. 7, blz. 315, juli 1973

BOER, L.E.M. DE & WISSEN, B. VAN: "Notogea, een zoögeografisch overzicht van Australië, Nieuw-Guinea en Nieuw-Zeeland, uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Notogea, het Vijfde Werelddeel' in de Koninklijke Rotterdamse Diergaarde (winter 1977/1978)

GRZIMEK, B.: "Het Leven Der Dieren", Deel IX, Vogels 3, 1970.

HUNDGEN, K. & HUTCHINS, M. [e.a.]: Management and Breeding of the Red bird of Paradise at the New York Zoological Park, Int. Zoo Yb. 30: 192-199, 1991

JACOBS, M.: "Het Tropische Regenwoud, een eerste kennismaking", Muiderberg, 1981

JONG, M. DE: "Paradijsvogels", Onze Vogels, 35e jaargang, no. 1, blz. 5-14, januari 1974

KWAPENA, N.: "A literature review of the ecology of the eight species of Birds of Paradise, Wildl. Papua New Guinea 78 (18): 1-22, 1977

MULLER, K.A.: "Rearing Count Raggi's bird of Paradise at Taronga Zoo, Sydney, Int. Zoo Yb. 14: 102-105, 1974

SEARLE, K.C.: "Breeding Count Raggi's bird of Paradise at Hong Kong, Int. Zoo Yb. 20: 210-214, 1980

TODD, W. & BERRY, J.: "Breeding the Red bird of Paradise at the Houston Zoo, Int. Zoo Yb. 20: 206-210, 1980

IJsselhal Zwolle

ZATERDAG
19 SEPTEMBER
1998

- * Met 7500 m² verkooppriimte de allergrootste.
- * Geen tocht en kou door uniek sluizensysteem.
- * Gezellig terras in de hal.
- * Ruime parkeergelegenheid.
- * Kwartels verboden: art. 3 veewet.
- * Niet zelfstandige vogels verboden.
- * Openingstijden: van 11.00 tot 16.00 uur.
- * Handelaren vóór 9.30 uur binnen.
- * Plaatsreservering verplicht.
- * Reservering tot 1 week voor de markt.

Org. "De Voliërvriend" Zwolle.
Inl.: (038) 465 18 34 of (038) 453 16 35

De volgende markt is op:
27 februari 1999

BIRDCENTER DIRKSLAND

verkoop alle soorten vogels
enorme sortering

Altijd 8000 vogels in voorraad
Gratis toegang • Altijd welkom

Alle dagen geopend van 09.00 tot 18.00 uur
Zondag gesloten

Tevens inkoop en inruil alle soorten vogels

Tel. (0187) 60 37 80 - Fax (0187) 60 20 00
SPUIKOLK 41 - 45 3247 LK DIRKSLAND (ZH)

AFCON KUNSTSTOF-GAAS

Een ijzersterk product, weer- en windbestendig.
Vogels kunnen niet beschadigen. ideaal voor voliëres.
Mazen 13 x 13 mm,

werkbreedte. 2¹³ mtr. slechts
kleur zwart 1.⁹⁰ per m²
meer dan 100 m² 1.⁷⁰ per m²

Nu ook werkbreedte

4.30 mtr.

Voor tien uur gebeld !
binnen 24 uur bezorgd
goedkoop te verzenden

Telefonisch bereikbaar van 8.00 tot 11.30 uur
21.00 tot 22.00 uur.

Verkoopadres: Bergweg 23, 7814 XS EMMEN
Tel.: (0591) 61 26 07, fax.: (0591) 61 26 07
b.g.g. (0591) 64 38 51 of 06 - 53486932

Gynandromorphen en Halfsiders

DOOR: INTE ONSMAN

Een van de meest substantiële eigenschappen van een levend organisme is de stabiliteit waarmee het zich van embryo tot volwassen individu ontwikkelt. Een welhaast onvoorstelbaar proces waarbij genen de voornaamste rol spelen. Deze genen, dragers van erfelijke eigenschappen, worden tijdens de ontwikkeling van het embryo aan en uit geschakeld om zodoende de aanleg van diverse organen en het beenderstelsel mogelijk te maken.

Een speling van de natuur

Op de Bondshow Vogel 1997 hebben vele van u een Gynander kunnen aanschouwen. Over dit fenomeen schreef Prof. Dr. N.H. Verdonk in Onze Vogels van april 1997. Naar aanleiding van dit artikel ontvingen wij verschillende reacties. Zo ook van Chris van Rijswijk, hij stuurde enkele foto's van halfzijders die bij hem waren ontstaan. Helaas was het op zijn foto's niet zo duidelijk te onderscheiden. Daarnaast schreef hij dat hij geprobeerd had met deze vogels te broeden. Uit twee rondes werden drie jongen geboren, 2 poppen en 1 man. Eén van de poppen is niet oud geworden en de twee andere zijn zwak. Ze zitten slecht in de veren en altijd bol. Chris vroeg ook of er andere kwekers waren die ervaring hadden met deze rare verschijning.

Voor de redactie was dit een reden dat wat nader te laten onderzoeken en Inte Onsmann was bereid dit te doen.

Gynandromorphen en Halfsiders

Een uitzondering op deze gang van zaken vormen de z.g. gynandromorphen. Deze ontstaan door veranderingen in de cellen van het zich ontwikkelende embryo waardoor een ongebruikelijk mozaïek van kleur of patroon kan ontstaan in het volwassen stadium. Er zijn van dit fenomeen verschillende varianten beschreven bij kippen zoals b.v. te vinden is in een publicatie uit 1928 [3]. Hierin wordt een kip beschreven met z.g. laterale asymmetrie.

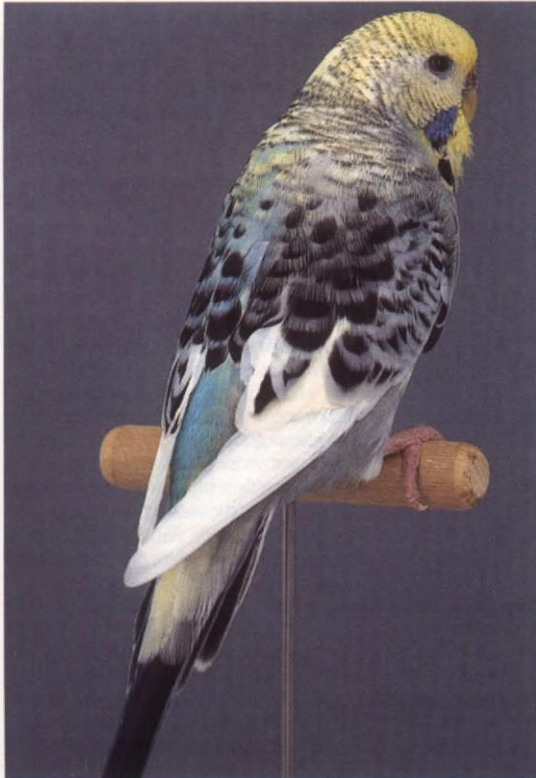
Van deze kip was de linker lichaams helft groter dan de rechter. De rechter poot was korter dan de linker en geel van kleur, de linker daarentegen was wit van kleur.

De kleur van de witte poot vereeft dominant en de gele recessief. Deze vogel was een F₁ nakomeling uit een Light Sussex hen en een Rhode Island Red haan.

Omdat de kleur van de Rhode Island Red haan gebaseerd is op een complex van erfelijke factoren waarbij zowel recessieve als dominante factoren een rol spelen, zal ik u verdere details omtrent de kleur van de bevedering van deze F₁ vogel besparen. Apart gezet met een aantal hennen slaagde hij er niet in om ook maar één ei te bevruchten en omdat de vogel een overwegend haanachtige bevederingskleur had en zich ook als haan

Diamantvink, normaal/geelstuit

Grasparriet, geelmasker-hemelsblauw/grijs

gedroeg, werd hij als een abnormale haan beschouwt.

Omdat de twee lichaamshelften voelbaar en zichtbaar van elkaar verschillen, bestond de mogelijkheid dat het hier een z.g. laterale gynandromorph betrof waarbij de grotere helft gene-

tisch haan was en de kleinere helft hen.

Een gynandromorph is een dier waarvan een deel van het lichaam genetisch manlijk en het andere deel genetisch vrouwelijk is en ontstaat wanneer tijdens de eerste celdeling van

de zygote b.v. één X-chromosoom verloren gaat. De aanwezigheid van een Y-chromosoom bij vogels is niet per se noodzakelijk om zich als vrouwelijk individu te ontwikkelen. Op het Y-chromosoom bij vrouwelijke vogels zijn nooit genen aangetroffen en wordt daarom als een stukje niet-coderend DNA beschouwt.

Nadat op bovenbeschreven haan sectie was verricht werden twee testikels gevonden waarvan de linker groter was dan de rechter. Eveneens kon worden vastgesteld dat de schedel, hersenen en rugwervels niet asymmetrisch waren, dit in tegenstelling tot de rest van het skelet. Hieruit kon worden afgeleid dat deze vogel hoogstwaarschijnlijk niet een gynandromorph was maar dat de asymmetrische lichaamsbouw uitgelegd moest worden als het verloren gaan van één autosoom chromosoom met daarop de wittfactor en wel tijdens de vroege celdeling van de manlijke zygote, heterozygoot voor wit en geel.

Een ander interessant geval werd beschreven in 1929 [4]. Het betrof hier een volwassen hen waarvan de huid half wit en half geel was. De scheidingslijn liep precies midden over het gehele lichaam.

Diamantvink, normaal/geelstuit (detail)

Gouldamadine, man roodkop / pop zwartkop

De meest voor de hand liggende verklaring voor dit verschijnsel is ook in dit geval het verloren gaan van één autosomaal chromosoom tijdens de vroege embryonale celdeling en dan wel het chromosoom dat drager is van het gen dat de huidskleur bepaald.

De witte huidskleur bij kippen is dominant over geel en wordt bepaald door één paar genen. Kippen met een witte huid kunnen dus genetisch twee typen vertegenwoordigen n.l. W/W in homozygote toestand of $W/W+$ als heterozygoot, vogels met een gele huid zijn dus altijd $W+/W+$. Om een vogel te krijgen die als "half-

sider" twee verschillende huidskleuren laat zien, moet in dit geval de vogel genetisch $W/W+$ zijn geweest, dus heterozygoot. De non-disjunctie, (de verdelingsfout waarbij twee homologe chromosomen tijdens de eerste meiotische deling niet uit elkaar gaan, waardoor dochtercellen ontstaan die te veel of te weinig chromosomen hebben), moet dus in een zeer vroeg stadium van de celdeling hebben plaatsgevonden.

Een dergelijk mozaïek kan ook verklaard worden door een spontane genmutatie direct na de eerste celdeling. Als de zygoten homozygoot was geweest voor geel ($W+/W+$) zou een

Zebravink, man grijs / pop bruin (deze laatste is geen volledige halfzijder, maar waarschijnlijk is er bij de afdeling van 4 naar 8 cellen, 1 cel afwijkend geworden)

dominante mutatie in één van de geparen eveneens geresulteerd hebben in een half witte, half gele vogel. Als de zygoten heterozygoot zou zijn geweest ($W/W+$) en een recessieve mutatie zou zijn opgetreden in het dominante W -gen direct na de eerste celdeling, zou dit hetzelfde resultaat hebben gehad n.l. een half witte half gele huidskleur. Toch blijft het verloren gaan van één chromosoom de meest plausibele verklaring.

In 1938 verschijnt een artikel van Crew en Munro [2] waarin vier nieuwe gevallen van kleur-asymmetrie werden beschreven bij respectievelijk een kanarie, een patrijs en nog twee gevallen bij kippen.

Het verschil in grootte tussen twee lichaams helften bij dit soort afwijkingen moet in de meeste gevallen gezien worden in de orde van 2 tot 4 procent, bij kippen soms zelfs 10 tot 15 procent.

Zij kwamen in hun artikel tot de conclusie dat lateraal gynandromorfisme bij vogels altijd het resultaat is van een afwijkende chromosoom distributie, dat het altijd gepaard gaat met laterale verschillen in lichaamsgrootte en dat er drie typen te onderscheiden zijn n.l.:

- (1) Het Spreeuw- of Vink-type waarbij de karakteristieke bevedering genetisch is bepaald en de afwijkende laterale chromosoom distributie volgt.
- (2) Het Hoender-type, waarbij de karakteristieke geslachtsbepalende bevedering het resultaat is van hormonale invloeden, zodat het type half-sider zoals wij dat kennen vrijwel onmogelijk is.
- (3) Het Fasant-type waarbij een vrijwel normaal bevederingstype verschijnt aan één zijde van het lichaam en een tussenvorm aan de andere lichaams helft.

Een nieuwe theorie over het ontstaan van half-siders bij grasparkieten vond ik onlangs op INTERNET [9]. Dr. John Pilkington brengt het half-sider fenomeen bij grasparkieten in verband met een mogelijke eenzijdige, zeer kleine beschadiging van het embryonale weefsel van de neurale lijst. Deze beschadiging zou veroorzaakt kunnen worden door plaatselijk afkoelen van het ei of kleine drukverschillen in het ei doordat de pop te lang van de eieren af gaat of per ongeluk een tik tegen het ei geeft.

Hij stelt in zijn artikel de verklaring van de genetische constitutie van de half-sider bij grasparkieten, opgesteld door Prof. T.G.Taylor [10] ter discussie en wel als volgt.

1. Als het chromosoom waarop de blauwfactor (*b*) is gelegen verloren gaat in één lichaamshelft, gaan er vele andere genen eveneens verloren. Het lijkt daarom vreemd dat een organisme desondanks levensvatbaar blijft zonder deze genetische informatie terwijl het een bekend feit is dat het verloren gaan van één enkel gen een belangrijk effect op het lichaam kan hebben.
2. Nadat een eikel bevrucht is, verdeelt deze zich in twee nieuwe cellen die zich elk weer opnieuw delen enz. enz. om zodoende een klompje cellen te vormen die we de blastula noemen. Gedurende de vorming van de blastula is nog niet bepaald van welke organen deze cellen later deel uit zullen gaan maken waaruit blijkt dat de rechter en de linker lichaamshelft niet rechtstreeks van één bepaalde cel afstammen.
3. Als de theorie van Prof. Taylor zou kloppen, zouden we allerlei verschillende soorten half-siders moeten zien zoals half-opaline half-normaal of b.v. half-spangle half-normaal en dat blijkt in de praktijk niet het geval te zijn, aldus Dr. Pilkington.

Pilkington baseert zijn theorie verder op een mogelijke relatie tussen pigmentatie en het zenuwstelsel waarbij het typische ondulatiepatroon en het masker gevormd worden.

Hij stelt hierbij dat het pigment in de medulla van de bevedering eumelanine is en dat het gele pigment in de cortex nooit is geïdentificeerd en daarom waarschijnlijk tot de phaeomelanine groep gerekend moet worden. Met deze laatste stelling begeeft Pilkington zich echter op het hellende vlak en ik heb dan ook een andere hypothese hierover opgesteld. Het gele pigment bij grasparkieten is

wel degelijk onderzocht [10,11,12] en vast is komen te staan dat het **niet** door melanocyten wordt geproduceerd maar een z.g. exogene kleurstof is.

Sterker nog, het gele pigment manifesteert zich zelfs het beste op **die** plaatsen van de bevedering waar zich in de huid in het geheel geen melanocyten bevinden zoals b.v. het masker en de bonte vlekken bij dominante bontvormen.

Een aardig voorbeeld zijn de slagpenen van een lutino die nagenoeg wit zijn in tegenstelling tot de slagpenen van een australisch bonte grasparkiet die volkomen geel zijn. Een lutino heeft n.l. een normaal aantal melanocyten in de huid, deze functioneren echter niet normaal, dit in tegenstelling tot een dominant bonte waarbij ze plaatselijk volledig ontbreken.

Uit voorgenoemde publicaties blijkt dat het gele lipochroom bij kanaries en grasparkieten dus feitelijk een stoffwisselingsproduct is dat d.m.v. het endocriene en neurale systeem door het hele lichaam gedistribueerd wordt. De pijnappelklier (epifyse) speelt hierbij mogelijk een belangrijke rol.

In 1968 is microscopisch onderzoek gedaan naar de structuur van de pijnappelklier bij grasparkieten [13] en men vond dat de epifyse van grasparkieten sterker verbonden is met het neurale systeem dan die van b.v. kippen.

De epifyse is gelegen tussen de beide hersenhelften. Als nu b.v. één hersenhelft niet actief meedoet aan de distributie van lipochroom, zal de tegenovergestelde lichaamshelft van deze kleurstof verstoken blijven en het resultaat is dan een halfsider.

Literatuur:

1. Crew F.A.E., Lamy R. Autosomal Colour Mosaics in the Budgerigar *Journal of Genetics* Vol.30 no.2 1935; 233-241
2. Crew F.A.E., Munro S.S.

Gynandromorphism and Lateral Asymmetry in Birds *Proc.Roy.Soc.Edinburgh* Vol.58 1938; 114-133

3. Crew F.A.E. A Case of Lateral Asymmetry in the Domestic Fowl *Journal of Genetics* Vol.20 no.2 1928; 179-187
4. Lambert W.V. A "Half and Half" Skin-Color Mosaic in the Chicken *Journal of Heredity* Vol.20 1929; 167-169
5. Knox C.W. Color Chimeras in the Domestic Fowl *Journal of Heredity* Vol.22 1931; 133-134
6. Klören H. Halfzijders *ONZE VOGELS* no.10 1990; 471
7. Anoniem Half Sider Feather Duster Hen Proves to be Fertile *Budgerigar World* Issue 129 1993; 21
8. Onsmann I. Een Geval van Geslachtsgebonden Kleurmozaïcisme bij de Grasparkiet(?) *ONZE VOGELS* no.11 1989; 506-507
9. Pilkington J. The Half-sider *INTERNET* <http://www.dolores.oak-tree.co.uk/birdroom/genetics/halfside.html>
10. Völker O. Über den Gelben Federfarbstoff des Wellensittichs (*Melopsittacus undulatus*) *Journ. für Ornithologie* Vol.84 no.4 1936; 618-630
11. Driesen H.H. Untersuchungen über die Einwanderung Diffuser Pigmente in die Federanlage, Insbesondere beim Wellensittich *Zeitschr. für Zellforsch.* Vol.39 1953; 121-151
12. Völker O. Die Abhängigkeit der Lipochrombildung bei Vögeln von Pflanzlichen Carotinoiden *Journ. für Ornithologie* Vol.82 1934; 439-450
13. Quay W.B., Renzoni A., Eakin R.M. Pineal Ultrastructure in *Melopsittacus Undulatus* with Particular Regard to Cell Types and Functions.

1500 VOGELVRIENDELIJK GEPRIJSDE ARTIKELEN DIREKT UIT VOORRAAD LEVERBAAR.

Natuurlijk bij **FAUNA BIRDPRODUCTS DISCOUNT** in LOON OP ZAND!

De GROOTSTE en best gesorteerde DIERENSPECIAALZAAK van het ZUIDEN voor al uw VOGELBENODIGDHEDEN en daarmee bespaart u bakken geld.

Kom snel langs of vraag onze catalogus aan.

Uw hobby wordt er nu nog mooier op!

Wij zijn de hele vakantie periode geopend.

FAUNA BIRDPRODUCTS DISCOUNT
De Hoogt 8-10 (bij Mercedes garage)
5175 AX Loon op Zand
Tel. (0416) 36 40 04

Openingstijden:
ma. t/m do. 9.00 - 18.00 uur
vrijdag 9.00 - 20.00 uur
zaterdag 9.00 - 16.00 uur

Vogels van het regenwoud

een ornithologische ontdekkingsreis door het regenwoud door EDDY GADEYNE

DEEL 3 vervolg

Zelf een stukje tropisch paradijs in eigen tuin?

Een niet te missen en aan te raden plantenfamilie, die in geen enkel tropisch vogelgebouw ontbreekt en vrij sterk blijken in dergelijke omstandigheden is de familie der **Vijgenbomen** of **Ficus familie** in tientallen soorten en variëteiten.

We noemen hierna de belangrijkste en meest verhandelde soorten en rassen:

Ficus benjamina variëteiten:

- 'Reginald' (goudgeel en goudgroen)
- 'Golden King' (donkergroen, witte bladrand, losse groei)
- 'Starlight' (wit tot witcrème overheersend)
- 'Exotica' (treurvijg, hangende twijgjes).

Ficus cyathistipula: ovaal- langwerpige, dik en donkergroen blad aan korte stelen.

Ficus elastica (rubberboom):

- 'Tineke' ovaal-breed blad, donkergroen met witte of geelwitte randen
- 'Belgaplant' groengrijs en bleek blad
- 'Decora' breed, rondblad, met bleke middennerf
- 'Robusta' groen, dichtgroeïende bladeren
- 'Schrijveriana' gemarmerd en geelgroen blad
- 'Tricolor' bont blad met groen, grijs en wit; roze glans.

Ficus lyrata puur tropische plant, met zeer groot, ovaal tot rondovaal blad, dik en glimmend en zeer dikke nervatuur.

Ficus pumilla dwergvijgenboompje, kruipt met zeer kleine, ronde lichtgroene blaad-

jes en vormt fijne rankjes

Andere bekende kamerplanten uit de tropen zijn bijvoorbeeld de **Croton** (*Codiaeum variegatum*) die eveneens verkrijgbaar is in ontelbare variëteiten en kleuren. Er zijn er met bonte bladeren, felgekleurde bladeren, en in alle tinten groen, geel, rood, oranje, brons en bruin.

Het zijn meestal grote, brede, en langwerpige bladeren, die soms spits uitlopend kunnen zijn of zelfs ingesnedden.

De **Monstera deliciosa** of Gatenplant zou eigenlijk in geen enkel huis mogen ontbreken: deze bekende planten met hun grote, diep ingesnedden en brede, ietwat hartvormige bladeren zitten aan lange stelen, en het zijn echte klimmers die men gemakkelijk tegen een muur of gevel kan laten slingeren.

Eveneens niet te versmaden zijn de **Philodendrons**, die letterlijk vertaald 'vrienden van de bomen' zijn. De soort **Philodendron erubescens** is de meest bekende en best als voliëreplant bruikbaar. Volgende variëteiten zijn aan te raden:

- P. e. 'Emerald Queen' groene stelen
- 'Emerald King'
- 'Red Emerald' rode bladstelen, donkerrode nerven

Voor de liefhebber is ook de **Dwerg- of sierbanaan** (*Musa acuminata*) best te proberen. Deze kleine bananenboompjes worden maximaal zo'n 2 meter hoog.

Andere soorten die nog eventueel bruikbaar zijn in de vogelkooi en voliëre zijn de **Pittosporum** (donkergroen of bontbladig,

sterk glanzend blad, breed tot ovaal rond, hoog groeiend); of de **Schefflera** die bestaat in lagere soorten en in sterk uitgroeiende soorten.

Laagblijvende groene planten

Bij de groenblijvende kamerplanten hebben we ook laagblijvende dwergvormen die we ook gemakkelijk in een stukje 'oerwoud op mensenhand' kunnen planten.

Zeer decoratief in grote groepen is bijvoorbeeld de **Soleirolia soleirolii** die zeer kleine, ronde geelgroene tot grijsgroene blaadjes heeft en in een bolvormig struikje kan uitgroeien.

De **mosvaren** of **Selaginella** is een mosachtig plantje met zeer kleine, donkergroene blaadjes.

Twee sierlijke plantjes die best worden gecombineerd en in groepjes worden aangeplant zijn de

Fittonia (klein blad, rond en meestal bontbladig); en de **Hypoestes** (bontbladig, wit of rood- tot roodbruin, rondovaal klein blad).

Deze dwergplanten komen best op de bodem, in volle grond tot uiting. Wanneer zij dicht en in grote groepjes worden aangeplant vormen ze op den duur een dichte mat van groene blaadjes.

Hang- en klimplanten

Ook deze categorie planten mogen niet ontbreken en versterken alleen maar de natuurlijke en decoratieve zijde van ons geheel. Deze groep planten kan bijvoorbeeld worden geplaatst en aangebracht in hangpotten en baskets, of in hangmanden,

MINIGARD SCHRIKDRAADINSTALLATIE:

Nu van f 247,00
voor f 199,00
Bescherm uw voliëre en voorkomt schade aan uw vogels.
Veilig voor mens en dier, Kema- en Rijkskeur.

Verder leveren wij: Ziekencocoon, Inbouwsets, Elstein lampen en elementen, schouwlampen, Minigard schrikdraad, Luchtbevochtiger, Luchtreiniger, Schemerschakelaars, Schakelklokken, Ruimtethermostaten 0-40 Gr, Viakbroedmachine 40 kippe-eieren, Elektronische en Aether Broedthermostaten, Losse Aethercapsule's, Broedmeters, Broedhygrometers, Voetringschaar, Nageltang, Voederspuit, Voedernaald, Kropnaalden, Dimmers; Twi-Light 250, 500 ESR, 500 ESR - GR. **Dokumentatie op aanvraag.**

H. Dijks - R. van Dalemstraat 5a - 5104 AL Dongen
Telefoon (0162) 31 39 49 (ook 's avonds)

Verzending door het gehele land.

Vogelbuiten N.O.P.
Wintelresedijk 51
5507 PP Veldhoven

Telefoon 040 - 205 27 72
Telefax 040 - 205 27 23

Ons vogel-papegaaien opvangcentrum is 7 dagen per week geopend van 10.00 tot 18.00 uur.

In ons park treft U onder andere aan:

± 1300 grote papegaaien, tientallen lorie's, diverse grote parkieten en tropische vogels, kraanvogels en watervogels.

Tevens kunt u onze tropische vogel en plantenkas bezoeken. Sinds 20 mei 1995 hebben wij een educatief centrum.

Onze hoender- en fazantenafdelingen moet u zeker niet vergeten. Ook hebben wij vrije vluchtvolières van 30, 40 en 50 meter lang. Onze dagelijkse veterinaire begeleiding wordt verzorgd door Drs. H. van der Horst. Telefoonnr. 040-2053097.

Entree prijzen zijn: Volwassenen fl. 6,00 per persoon
Kinderen 5-14 jr. fl. 3,50 per persoon
65+ en gehandicapten fl. 4,50 per persoon

Groepskorting en rondleidingen op aanvraag. Tel. 040-2052772
Wij kopen en verkopen geen papegaaien.

maar ze kunnen bijvoorbeeld ook geleid worden tegen een muur, gevel, langs stokken en houtwerk enz...

Er zijn voldoende mogelijkheden om iets moois en 'oerwoods' uit te werken. Echt mooi en natuurlijk aandoend zijn ze indien men ze langs een stuk boomstronk laat groeien.

Sterke hangplanten zijn bijvoorbeeld de **Chlorophytum comosum**, die in een bonte vorm bestaat met witgroene, lancetvormige, hangende bladeren, die uitgroeit tot een dicht, neerhangend rozet, waaruit witte bloemetjes tevoorschijn komen, hangend aan lange stelen.

Kan zowel als hangplant, als 'grondplant' gebruikt worden, of gecombineerd als beide. De **Wingerd of Cissus (groene, sterk glimmende, diep ingesneden, brede bladeren)** zou niet mogen ontbreken, en kan men zijn vrije beloop laten gaan. Deze slingert zich gemakkelijk een weg door de volière en is behoorlijk sterk.

Zowel decoratief van blad, als van bloem, is de **Aeschynanthus lobbianus**, een hangplant met vleesachtige, grijsgroene en ovale bladeren, en rode bloemetjes, hangend aan het uiteinde van de takjes. Deze soort groeit graag in bomen, en wordt dus best op die manier gebruikt. Nog een bloeiende hanger is de **Columnea**, een soort met rode, lipvormige en langwerpige bloemen, met lange bloembuis, en zeer klein, ovaal blad die per 2 staan tegen de stengel. Twee groene hangers en klimmers zijn de **Epipremnum pinnatum** met hartvormige, brede en ovale, philodendron-achtig bladeren, met een meestal bontbladerige, gemarmerde bladmassa, in de tinten groen, grijs, geel of groen-wit.

Een kruipende Philodendron is de **Philodendron scandens**, een soort met een breed, ovaal-rond blad dat hartvormig is en sterk glimt, en zeer goed en snel kruipt en slingert. Kan ook als hangplant worden aangewend.

Bloeiende planten

Een verzameling planten is pas echt volledig indien er ook een aantal bloeiers worden aan toegevoegd en dat brengt pas leven in het 'oerwoud'.

Uiteraard hebben deze bloeiende sierplanten vooral een decoratieve waarde,

maar er zijn ook vogels die ze graag bezoeken, de zogenaamde nektarzuigers.

Naast de hangende, bloeiende potplanten worden best ook een aantal bloeiers los en in de volle grond aangeplant, verspreid over ons 'oerwoud'.

Deze kunnen gecombineerd worden, door meerdere soorten en meerdere individuen van elk samen te planten en in verschillende kleurtinten en bloemvormen.

Volgende bloeiplanten zijn aanraadbaar:

Abutilon kuipplant die ook in de kas geplant kan worden; groen of bontbladig, soms geelgroen gemarmerd blad, mooie bloemen in wit, rood, oranje of tweekleurig
Anthurium (Flamingoplant) decoratieve en langgesteelde bladeren, die soms zeer breed en groot kunnen worden; bestaat in wit, rood, of roze

Aphelandra squarosa zebra-plant: donkergroen, glimmend blad met witte ner-

ven, breed blad in het hart van de plant verschijnt een gele bloemstengel.

Impatiens (vlijtig liesje) wordt zowel als éénjarige, als potplant geteeld.

Aechmea fasciata: familie van de bromelia's met grijsgroen, behaard, brede bladeren, groeiend in een rozet en met een mooie, roze bloem.

Cryptanthus: zeer kleine, laagblijvende plantjes met getand blad.

Guzmania: familie der Bromelia's, zachte, vleesachtige bladeren; rode bloem uitstekend in koker (hart van de plant).

Hibiscus: vooral de soort *H. rosa-sinensis* (Chinese Roos) is best bruikbaar en verkrijgbaar in verschillende maten en zelfs op stam.

Deze éénheidsbloeiër bestaat in geel, oranje en rood

Lantana camara: een sterke kuipplant die ook best bruikbaar is in de tropische volière bestaat in verschillende kleuren en

Foto: Rogier van der Sijpt

Bel voor een gratis offerte:

0522-281776

Aluminium voliëres op maat gemaakt.

Standaard aluminium voliëres.

Onderdelen voor zelfbouw.

**VRAAG NU
ONZE GRATIS
BROCHURE AAN!**

Wanneperveen
Holland
Tel: 0522-281776

**De fabrikant
voor vogels en hun liefhebbers!**

heeft een sterk ruikend blad.

Spathiphyllum: deze overbekende kamerplant met de donkergroene, vrij lange tot brede glimmende bladeren, met de overbekende, aronskelkachtige, witte bloemschedes mag nergens ontbreken en komt bijzonder tot haar recht in dergelijke omstandigheden.

Wordt best niet in de volle zon geplant

Kalanchoe: dit bekende potplantje verdraagt zeer goed de zon, droogte en hoge temperaturen, en levert bovendien een mooie bloem in geel of rood; en heeft een sierlijk, vetkruidachtig, dik en glimmend blad.

Kaaps Viooltje (Saintpaulia): overbekende potplant, met een donker groen en behaard, rond tot rondovaal blad, en mooie bloemetjes op het uiteinde.

Deze verdragen vrij hoge temperaturen, hoeven veel licht; maar liefst geen te felle zon.

Groeiende boomstronken ...

Een stuk dood hout, of een oude boomstronk ergens middenin de volière is altijd een welkome aantrekkingspool die het geheel stukken decoratiever maakt.

Door bijvoorbeeld gaten te boren in de boomstronk kunnen kleine op bomen groeiende plantjes worden aangeplant (epifyten noemen we dat) zoals **Tillandsia**, die vaak tegen een wijnstok worden geplant en door fleuristen verkocht.

De **Tillandsia usneoides** (Louisianamos) heeft een grijs blad en groeit als een lange baard, en zelfs zonder aarde. We deze laten hangen aan het dak van de volière of tegen een boomstronk.

Deze natuurlijk ogende boomstammetjes kunnen eventueel ook met of door varens worden beplant en begroeid.

Om te besluiten ...

Je ziet, beste vrienden vogelliefhebbers, er is keuze genoeg aan planten en materialen. Uiteraard zijn er nog vele tientallen planten verkrijgbaar in de handel, maar het hoeft niet meer gezegd, we hebben een keuze gemaakt uit dit eindeloze gamma, vooral omwille van het feit dat niet alle soorten even goed harden in de volière en vogelkooi.

Bovendien moeten dergelijke plantencollecties nog betaalbaar blijven, want de aanleg van een dergelijk mini-biotopje is zeker niet goedkoop.

Bovendien is het noodzakelijk dat voor eerst een goede teel- of potgrond, aangevuld met turf, boomschors of mulch wordt aangebracht om de planten goed in de groei te krijgen.

Daarnaast dienen de planten geregeld te worden bijgemest en besproeid met lauw water.

Voor degenen die het ooit eens willen uitproberen, laat het ons eens weten of schrijf er eens een artikel over in ons tijdschrift, *Onze Vogels*.

Wie weet horen we elkaar nog?

Veel succes alvast!!

"Ons Ideaal" Duiven, gaat steeds verder

We zijn in 1996, het jaar met de strenge vorst, begonnen met het voeren van de buitenvogels. Al zijn we verzot op het kweken met kooivogels, we sluiten de ogen niet voor de gevleugelde vrienden die in de vrije natuur rondfladeren, dus toen het vror dat het kraakte, kwam een aantal leden van "Ons Ideaal" in actie om de buitenvogels in nood een handje te helpen door ze dagelijks te voeren. Met steun van de lokale middenstand die ons had voorzien van het benodigde brood gingen wij op pad om de eenden en kokmeeuwen van de dood te redden. Ook de veld- en weidevogels kregen zaad genoeg. Dit initiatief viel bij een landbouwer in goede aarde, hij schonk "Ons Ideaal" dan ook 800 kg. tarwe voor de volgende vorstperiode.

Het jaar daarop zat "Ons Ideaal" niet stil. Het volgende project was de nestkasten voor hollenbroeders. 125 stuks werden eind april in de bomen opgehangen. Deze nestkasten zijn bestemd voor o.a. de Kool-, Pimpelmees, Winterkoninkje, Ringmus en de Zwarte Roodstaart. Ook werden er 5 grote nestkasten opgehangen voor Steenuilen en Holenduiven.

Het gemeentebestuur van Duiven was zeer content met deze actie, en de eerste kast werd dan ook door de wethouder van Milieu opgehangen. Dit gebeurde om de bomen niet te beschadigen op een milieuvriendelijke wijze, d.m.v. een staalband.

Deze actie kwam precies op tijd want in mei leggen alle vogels een ei.

Om er achter te komen welke vogels gebruik hadden gemaakt werden de kasten eind september weer verwijderd en onderzocht. Aangetroffen werd nestmateriaal en veren van o.a. Kool-, Pimpelmezen, Ringmussen maar er werd ook een wespennest gevonden. Ook de grote kasten werden goed gebruikt door o.a. Steenuilen en Holenduiven. In totaal was 75% van de kasten bezet. De jeugleden hebben in samenwerking met de volwassen leden de kasten schoongemaakt. Hierna werden de nestkasten gedompeld in een milieuvriendelijke verf zodat ze weer gereed stonden voor de volgende keer.

In de winter van 1997 hadden we geen noemenswaardige koude en dus werden er 125 kleine en 5 grote nestkasten bijgemaakt. Zo zitten we nu op een totaal van 250 kleine en 10 grote nestkasten. Nu maar wachten op het voorjaar.

7 Maart werd uitgeroepen tot nestkastenophangdag.

Het weer had geen rekening met ons gehouden en het was dus echt Nederlands weer: regen en wind. Toch ging een aantal jeugd- en seniorleden aan de slag en er werden die dag 200 kasten opgehangen. Intussen zijn nu alle kasten opgehangen.

Misschien is ons initiatief iets voor andere verenigingen, want milieu en buitenvogels gaan heel goed samen met de kweek van onze eigen vogels. De slogan van "Ons Ideaal" is dan ook "Wij houden van alle vogels!"

Nel Weijers, P.R. Vogelvereniging Ons Ideaal, Duiven

De Witborst Splendid Parkiet

Een aantrekkelijke mutatie!

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

Zonder twijfel is de Splendid Parkiet (*Neophema splendida*) een van de meest dynamische kleine parkieten die vogelliefhebbers op onze aardbol hebben bewonderd, gehouden en gefokt en dat al jarenlang. Van de zeven soorten in het *Neophema* genus is de Splendid zeker de kleurrijkste.

Voor het eerst werd hij in 1840 ontdekt en hij kreeg zijn naam van John Gould. De vogel is een zwerfende soort die mallee en acacia struikgewas bewoont - gewoonlijk vindt men er ook spinifex- in enkele van de droogste gebieden van zuidelijk Australië. Gedeeltelijk door de moeilijkheid om de Splendid parkiet op te sporen in het wild, is zijn status nog onzeker. In het broedseizoen ziet men meestal geïsoleerde paartjes. Een andere keer ziet men groepjes van 10 tot 20 vogels.

In de Australische ornithologische literatuur gebruikt men de naam "Scarlet chested Parrot" (= papegaai met scharlakenrode bont). De alternatieve naam Scarlet chested Parrot wordt dikwijls gebruikt in kringen van avicultuur. In Groot-Brittannië en Europa kennen vogelfokkers deze soort slechts als Splendid Parkiet. Dit kleine, 20 cm gevederde juweel kan ik aanbevelen aan elke papegaaihouder als ook de vogelliefhebber die parkieten wil houden en ermee wil

kweken. Prachtig (= Splendid) wat zijn naam, natuur en kleur aangaat - al deze attributen zijn van toepassing op de juiste benaming van de Pracht Parkiet.

Papegaaienfokkers die ze 20-25 jaar geleden in hun collectie hadden, zullen zich nauwelijks hebben kunnen voorstellen dat er uit deze vogels zo veel mutaties zijn gekweekt. Sinds de eerste blauwe mutatie verscheen, is er een constante stroom van nieuwe mutaties. Bijna elk jaar een nieuwe. Sommige hiervan - zoals de Witborst op de afbeelding - zijn erg aantrekkelijk voor fokkers. Toen ik zo'n 10 jaar geleden de Witborst mutatie in zwart-wit fotografeerde, raakte ik acuut onder de indruk van de schoonheid van deze mutatie. Toen was het nog een heel kostbare kleurafwijking. Tegenwoordig zijn Witborsten heel wat reëler in prijs: ze zijn betaalbaar. Dit moet ze aantrekkelijk maken voor enthousiaste parkietenfokkers want ze zijn gemakkelijk te houden en te fokken.

Ik denk dat de Witborst, een van de meer gebruikelijke mutaties van de Splendid Parkiet, een van de aantrekkelijkste is. Bij deze mutatie vervangt het wit al het geel en rood van de normale Splendid en de groene veren zijn blauw geworden. De combinatie van blauw en wit in de veren plaatst de mutatie geheel in een andere klasse. Hij heeft dan niet de schitterende kleuren van de normale vorm, maar het resultaat is, op zijn manier, verbaazingwekkend. Het blauw lijkt zoveel rijker maar deze zichtbare verfraaiing kon wel eens toe te schrijven zijn aan het contrast met het wit.

Splendid paartjes zijn eenvoudig in leven te houden en te kweken, als ze

een onverwarmd vorstvrij nachthok hebben in de winter - maten: 1,8 - 2,4 m lang en 0,9 breed. Ze zijn best tam maar kunnen nerveus worden als ze te snel benaderd worden. Pas op dat u ze niet verschrikt, vooral als er pas uitgevlogen jongen rondvliegen. Ze zijn ook al in kooien gekweekt. Een raadzaam dieet voor Splendid Parkieten moet gemengde millets bevatten, witzaad en kleine zonnepitten. Vul dit aan met rijpende graszaden en kruiden als paardebloem, vogelmuur, herderstasje et cetera. Geef ze appel, wortel en selderij en elke dag schoon water.

De ideale nestkast is 18 cm in het vierkant en 30 cm hoog, met een invlieggaat van 3,5 cm in diameter. Hang de nestkast op in de vlucht als het weer al flink warmer is en in korte tijd moet het broeden beginnen. Een normaal legsel bevat 3 - 5 eieren en het broeden duurt 19 - 20 dagen. Meestal hebben ze 2 broedsels, maar soms heeft een paartje ook maar één ronde.

Anderzijds zullen sommige koppels ook wel een derde keer willen beginnen, maar hou het koude weer in de gaten want dat kan wel eens problemen geven. Het is wellicht verstandig geen derde keer toe te laten omdat dit de volwassen vogels belast.

Het wereldwijd grootste gevaar bij deze vogel in de avicultuur is het feit dat het extreem moeilijk zal zijn nog natuurlijk uitziende wilde vormen te krijgen in de nabije toekomst. Dit is grotendeels te wijten aan de ontstane mutaties en de inteelt die plaats heeft: dit alles maakt het steeds moeilijker fokzuivere wildkleurige exemplaren te verkrijgen.

De/

essel

Het kweken met Europese cultuurvogels

Onkruiden als vogelvoedsel deel 7

DOOR WIEL HÖPPENER (ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN)

AKKERDISTEL

Cirsium arvense

De naam zegt het al, deze vooral door de landbouwers meest gehate en verguisde plant zal men voornamelijk op akkers aantreffen. Terwijl de mens alle moeite doet om verspreiding van dit lastige onkruid te voorkomen, zijn de vogels maar wat blij met deze woekerende struik. Akkerdistel is een overblijvende, zeer algemene soort die groeit zoals reeds in de aanhef vermeld op bouwland, maar ook langs wegen en dijken, op ruderaal terrein tot zelfs vuilnisbelten. De plant kan anderhalve meter hoog worden en bloeit van juni tot september. Ze is meestal tweehuizig d.w.z. of mannelijk of vrouwelijke bloemen aan een plant. De akkerdistel kan een plaag zijn in weilanden, daar ze resistent (bestand) is tegen vele onkruid verdelgingsmiddelen. Ze heeft een stevige wortelstok en de opgerichte stengels zijn kantig gegroefd. De lancetvormige bladeren zijn bochtig (gekruld) en stekelig getand. De bloempjes staan in kleine hoofdjes bijeen en zijn lila van kleur. De zaadjes zijn vuilwitte nootjes. Wanneer de grijze pluis op de zaadknoppen verschijnt, is het tijd om te oogsten.

Om deze stekelige plant van zijn zaden te ontdoen, voorziet met zich het beste eerst van een paar stevige handschoenen en een snoeischaar. Knip de stengels af en plaats ze rechtopstaand in uw vogelverblijf. De putters zijn er als eerste bij en binnen enkele minuten vliegen de pluizen in het rond. U kunt natuurlijk ook alleen de zaadknoppen afplukken en deze laten drogen, maar als u deze dan moet raspen om zodoende de zaden te bemachtigen, zult u van deze methode van oogsten snel genezen zijn.

Daar distelzaad in de handel vrij duur is, en dat geldt voor alle distelsoorten, zult u het in de normale zaadmengeling niet aantreffen. De vogels die dat wel graag zouden willen, zijn vooral de putter, de sijs en de goudvink. Terwijl ook de andere wildzangvogels graag een graantje hiervan meepikken.

SPEERDISTEL

Cirsium vulgare

Dit is de derde distelsoort welke ik voor u ga beschrijven. De speerdistel is een machtige plant welke alleenstaand twee meter hoog kan worden terwijl de struikvorm wel een oppervlakte van anderhalve meter in beslag neemt. Van deze distel verzamel ik de meeste zaden (zaadknop-

pen). Als ik op een ruderaal plaats ben, heb ik binnen een half uur een hele zak vol. Deze tweejarige algemene soort, groeit langs wegen, dijken en heggen, in de duinen en zoals ik reeds opmerkte op ruderaal terrein. De speerdistel heeft een lange groeitijd nl van mei tot einde juli. De bloeitijd is in juli en augustus. De plant heeft lange, malse, sterk vertakte bladeren met lange uitlopers. De stengels zijn erg stekelig en met de blote hand niet vast te houden. De zaadknoppen zijn lichtpurper en peervormig en ongeveer 3 tot 5 cm groot, terwijl de vrucht zelf met scherpe stekels bezet is. Wanneer u de rijpe zaadknoppen aan de vogels wilt geven, verdient het aanbeveling, eerst met de schaar het vruchtpluis er af te knippen en dat liefst op de plaats waar u oogst. Doet u dat niet, en u komt een half uur later in uw vogelverblijf, dan zullen de pluizen u om de oren waaien. Maar wat dan, zult u denken. Welnu, ik zal u de helpende hand toesteken. U vraagt vrouwlief of ze voor u van een oud glasgordijn (vitrage heet dat) een zak wil naaien.

Deze zak vult u voor ongeveer tweederde met distelknoppen en bindt vervolgens de bovenkant van de zak goed dicht. Bij goed weer hangt u de zak buiten tegen de muur of nog liever aan de waslijn. De zon en de wind zullen hun werk doen en de rijpe zaadknoppen gaan open. U kunt hierbij een handje helpen door af en toe eens tegen die zak te kloppen. Niet met de blote hand uiteraard want dat doet u gegarandeerd maar één keer, maar met een latje of een mattenklopper. Door dit kloppen vallen de zaden naar beneden op de bodem van de zak. Na twee tot drie weken zitten alle witte pluis boven in de zak. Zou u deze nu openen in uw tuin, dan krijgt u gegarandeerd last met de buren. Ga daarom met de gehele handel terug naar de plaats waar u geplukt hebt en maak daar de zak open. De pluis vliegt weg, de lege zaadknoppen haalt u eveneens uit de zak en wat dan overblijft is fijn zuiver distelzaad. Als u dit verhaaltje goed begrepen hebt, zult u met me eens zijn, dat distelzaad oogsten een fluitje van een cent is. Ook hier is weer een waarschuwing aan de orde. Distelzaad is voor de vogels een lekkernij. Meng het dus door de zaadmengeling.

Naast de drie besproken distelsoorten, de kale jonker, de akkerdistel en de speerdistel, zijn er nog een tweetal distels dat tot dezelfde familie behoren nl.

De arddistel (*Cirsium acaulon*) die allen in Zuid-Limburg groeit en de meer zeldzame, de Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*). Deze beide laatste soorten heb ik alleen volledigheidshalve voor u vermeld.

RAKET

Sisymbrium officinale

Hoewel de raket met zijn grillige vormen voor de meeste vogelliefhebbers een totaal onbekende plant is, maar voor de meeste wildzangvogels een zeer geliefd onkruid is, mogen wij ook hier niet achteloos aan voorbij gaan. Om deze plant te beschrijven is niet zo gemakkelijk. Tijdens een dialoog is dat een stuk eenvoudiger: daar kan ik u tot in detail alles laten zien. Niettemin, ik zal het proberen. Het is een nogal housterige, stijve en vrij kale plant. De stengels zijn behaard en de zijtakken lopen ver uiteen. De bladeren zijn diep ingesnedden met twee slippen aan de voet. De gele bloempjes zijn heel klein en de anderhalve centimeter lange zaadhoosjes zijn plat tegen de stengel gedrukt.

Raket is een eenjarige zeer algemene soort die in het najaar kiemt en in het volgende jaar bloeit. Hij groeit op ruderaal terreinen, op vuilnisbelten, langs wegbermen en op opgebrachte gronden. De plant kan tot 80 centimeter hoog worden en bloeit van mei tot september. Tegen eind augustus als de gehele plant donkerbruin van kleur is geworden, kunnen we gaan oogsten. Wanneer u dan met een snoeischaar de stengels afknijpt, zult u zich ongetwijfeld afvragen waar nu die zaden zitten. Wel, die zaden zijn er, al zijn ze erg klein. De vogels weten ze wel te vinden als u de stengels in uw vogelverblijf heeft neergelegd.

De wildzangvogels met een roodfactor mag u de zaden van de raket niet onthouden. Deze bevorderen namelijk het mooi op kleur komen van deze vogels. ■

KEESMAAT

IMPORT Vierlinghstraat 6a, 3364 AS Slidrecht EXPORT
Tel.: 0184-416650 - Fax: 0184-420702

- Steeds voorradig grote collectie vogels
- Vraagt regelmatig te koop alle soorten vogels

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 12.30 - 17.30 uur.
Zaterdag: 9.00 - 17.00 uur, donderdag koopavond tot 21.00 uur.